

Pradžia>Jūsų teisės>Nepilnamečių teisės teismo procesuose**Nepilnamečių teisės teismo procesuose**

Vaiko interesus atitinkantis teisingumas – tai teisingumo sistema, kuria užtikrinama aukščiausio lygio pagarba visoms vaiko teisėms ir veiksmingas jų įgyvendinimas.

Maždaug 19 proc. ES gyventojų (95 mln.) yra jaunesni nei 18 metų. Nepilnamečiai gali įvairiais būdais tiesiogiai ar netiesiogiai dalyvauti valstybių narių teisingumo procese, pavyzdžiui, kai padaro nusikaltimą, tampa nusikaltimų liudininkais ar aukomis, kai prašo prieglobsčio, kai vykdoma įvaikinimo procedūra arba kai tėvai nesutaria dėl globos.

Teismo procesas gali turėti didelį poveikį nepilnamečių gyvenimui, o nesant vaikų interesus apsaugančių priemonių gali būti ribojamos arba pažeidžiamos jų teisės. Kai nacionalinėse teisingumo sistemose nėra vaiko interesus atitinkančių procedūrų ir praktikos, pasinaudoti savo teisėmis ypač sudėtinga pažeidžiamiausiems vaikams (pvz., neįgaliesiems arba migrantų vaikams).

Visiems nepilnamečiams turėtų būti užtikrinta teisė kreiptis į teismą. Be to, vaikui dalyvaujant teisingumo procedūrose su juo turėtų būti bendraujama atsižvelgiant į jo amžių, specialiuosius poreikius, brandą ir supratimo lygį, taip pat į galimus bendravimo sunkumus.

Turi būti pateikta aiškesnė informacija apie tai, kokie asmenys dalyvauja su nepilnamečiais susijusiose procedūrose ir kokios tai procedūros, taip pat konkreiti apžvalga, kaip užtikrinamos nepilnamečių teisės. Šia prasme išskiriamos dvi kategorijos. **Vaikai kaip teismo proceso dalyviai** ir ES šalyse taikomos įvairių teisės šakų **specialios procedūros**.

Pirmoji kategorija apima tokius klausimus kaip vaiko veiksnumas, pavyzdžiui, baudžiamosios arba civilinės atsakomybės prasme, galimybės gauti teisinę pagalbą, ryšiai su mokykla ar švietimo įstaiga, sprendimai dėl sveikatos priežiūros, specializuoti teismai ir institucijos bei finansinė parama prireikus kreiptis į teismą.

Antroji kategorija – informacija apie tai, kaip teismo procese turi būti elgiamasi su nepilnamečiais, ir baudžiamųjų, civilinių ir administracinių procedūrų ypatumus valstybėse narėse.

Paskutinis naujinimas: 21/09/2020

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Bulgarija**1. Vaiko veiksnumas**

Bulgarijoje minimalus amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė, yra 14 metų. Visose bylose minimalus amžius, nuo kurio ieškovas gali savarankiškai iškelti bylą teisme, yra 14 metų.

2. Galimybė dalyvauti pritaikytame procese

Bendrieji teismai nesispecializuoja vaikų justicijos srityje. Teismuose, kuriuose pakanka darbuotojų atsitiktinio bylų paskirstymo principui užtikrinti, teisėjai paskiriami į civilinį ir baudžiamąjį skyrių ir nagrinėja tik atitinkamas bylas. Skyriai gali būti steigiami apygardų ir apylinkių teismuose, o teisėjai į juos paskiriami teismo administracinio vadovo nuožiūra.

Bulgarijos teisės aktuose nustatyta teisinė termino „vaikas“ apibrėžtis. Taip pat nustatytas minimalaus amžiaus reikalavimas, kad būtų galima taikyti baudžiamąją atsakomybę, o bausmių nepilnamečiams skyrimas reglamentuojamas pagal specialias taisykles. Kaip apibrėžta Vaiko apsaugos įstatyme, „vaikas yra bet kuris fizinis asmuo, nesulaukęs 18 metų“.

Nepilnamečiai skirstomi į dvi grupes – nuo 14 iki 16 metų ir nuo 16 iki 18 metų. Jų baudžiamoji atsakomybė yra švelnesnė, palyginti su suaugusiųjų baudžiamąja atsakomybe, 16–18 metų amžiaus kategorijose švelninančios aplinkybės yra mažesnės.

16 metų sulaukę nepilnamečiai gali būti traukiami administracinėn atsakomybėn pagal Administracinių teisės pažeidimų ir baudų įstatymą ir pagal specialiuosius teisės aktus, pvz., Kovos su nepilnamečių chuliganizmu potvarkį.

3. Platus pobūdžio aspektai

Visos atitinkamos organizacijos turi koordinuoti savo veiklą, kad galėtų visapusiškai suprasti vaikus. Vaiko apsaugos įstatymu reglamentuojamos vaiko apsaugos įstaigų, kurios yra Valstybinė vaiko apsaugos agentūra, vietos lygmens socialinės pagalbos direktoratai vietiniu lygmeniu, darbo ir socialinės politikos ministras, vidaus reikalų ministras, švietimo ir mokslo ministras, teisingumo ministras, užsienio reikalų ministras, kultūros ministras, sveikatos apsaugos ministras ir savivaldybių merai, kompetencijos.

4. Specialistų mokymas

Teisminiame procese dalyvaujantys specialistai turi būti kvalifikuoti ir turintys didelę patirtį, ypač darbo su vaikais. Jokių teisinio mokymo reikalavimų nėra, tačiau beveik visi specialistai lanko kvalifikacinius kursus ir mokymus, suteikiančius jiems specifinių įgūdžių.

Kita vertus, socialiniai darbuotojai ir policininkai dalyvauja įvairiuose tyrimuose, seminaruose ir susitikimuose, kuriuos rengia valstybinės institucijos, nevyriausybinių organizacijų ir kt. Socialinės pagalbos agentūra, kaip pagrindinė vyriausybinių institucijų, atsakinga už vaiko apsaugos politikos įgyvendinimą, vietos lygmeniu organizuoja daug mokymų, kuriais siekiama gerinti jos pareigūnų – socialinių darbuotojų – kvalifikaciją.

5. Vaiko interesai

Vadovaujantis Vaiko teisių apsaugos įstatymu, vienas iš pagrindinių apsaugos principų yra vaiko interesų užtikrinimas. Vaiko interesai yra pagrindinis principas, pagal kurį vaikai įtraukiami į teisinius procesus. Nacionaliniai teisės aktai suteikia vaikams galimybę aktyviai dalyvauti, pareikšti nuomonę ir prisidėti priimančiam sprendimui.

6. Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

Vaiko teisių apsaugos įstatyme numatyta, kad vaikas turi teisę į teisinę pagalbą ir teikti apeliacinius skundus visose bylose, turinčiose įtakos jo teisėms ar interesams.

Neveiksnūs vaikai skundus ir teises apeliacijas gali teikti per savo tėvus ar teisėtus atstovus, kurie naudojami jų teisėmis jų vardu. Teisės aktai suteikia galimybę šiems atstovams priimti sprendimus ir taip užtikrinti vaiko interesus. Jei vaikas yra auka, kuri nusprendžia netraukti kaltinamojo baudžiamojon atsakomybėn, prokuroras gali tai padaryti jos vardu, pradėdamas ikiteisminį tyrimą.

Specialių taisyklių dėl teisinės pagalbos vaikams nėra. Taikomos bendros Teisinės pagalbos įstatymo taisyklės.

7. Tolesni veiksmai

Teisingumo ministerija, dalyvaujant plačiam suinteresuotųjų subjektų ratui, parengė naują *įstatymą dėl nepilnamečių nušalinimo nuo baudžiamųjų bylų ir drausminių priemonių nepilnamečiams taikymo*. Įstatymo projekto tikslas – skatinti teisėtą įstatymus pažeidusių nepilnamečių elgesį ir užtikrinti pagalbą jų integracijai į visuomenę nustatant drausmines priemones bei jų įtraukimui į atitinkamas švietimo programas. Laikantis tarptautinių standartų ir geriausios praktikos, šiuo siūlomu įstatymu reglamentuojama nauja priemonių sistema, skirta užtikrinti neteisėtai pasielgusių nepilnamečių antrinių ir pakartotinių nusikalstamų veikų prevenciją.

Esminis siūlomų teisės aktų pakeitimų elementas yra numatoma tarpininkavimo galimybė. Tai leis taikyti atkuriamąjį teisingumą netaikant nepilnamečiams baudžiamųjų bylų, kad būtų pašalinta dėl neteisėto elgesio padaryta žala, ir kiek įmanoma atkuriant nusikaltėlio, aukos ir visuomenės santykius.

8. Šeimos gyvenimas

Bulgarijos įvaikinimo teisės aktai buvo peržiūrėti ratifikavus Konvenciją dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje (Hagos konvencija). Atlikus pakeitimų įvaikinimų ir įtėvių įtraukimas į specialius registrus nustatytas kaip visiško įvaikinimo priėmimo sąlyga. Numatyta šios taisyklės išimtis – kai vaiką įsivaikina sutuoktinis arba anūką ar anūkę įsivaikina senelis ir močiutė.

Bulgarijos teisės aktuose nustatyta, kad įvaikinimas gali būti „visiškas“ arba „paprastas“.

Visiško įvaikinimo atveju tarp įvaikinto vaiko ir jo palikuonių iš vienos pusės ir įtėvio ar įmotės ir jo (jos) giminaičių iš kitos pusės atsiranda tokios teisės ir pareigos kaip ir tarp giminaičių pagal kilmę, o teisės ir pareigos tarp įvaikinto vaiko ir jo palikuonių teisės bei jų giminaičių pagal kilmę nutraukiamos.

Paprasto įvaikinimo atveju tokios pat teisės ir pareigos kaip ir tarp giminaičių pagal kilmę galioja tik tarp įvaikinto vaiko ir jo palikuonių iš vienos pusės ir įtėvio ar įmotės iš kitos pusės, o teisės ir pareigos tarp įvaikinto vaiko ir jo palikuonių ir jų giminaičių pagal kilmę išlieka. Tėvų teisės ir pareigos perduodamos įtėviui ar įmotei.

Vaikui palanki teisena Bulgarijoje (324 Kb)

Paskutinis naujinimas: 05/10/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Danija

1. Vaiko veiksnumas

Danijoje minimalus amžius, nuo kurio ieškovas gali savarankiškai iškelti bylą teisme, yra 18 metų.

2. Galimybė dalyvauti pritaikytame procese

Baudžiamosios teisės bylose specializuotos institucijos negali bendrauti su nukentėjusiais vaikais ir vaikais liudytojais. Su tokiais vaikais bendrauja paprastos policijos, prokuratūros ir teismo tarnybos.

Pagal civilinę teisę Danijoje nėra specializuotų institucijų, kurios bendrautų su vaikais civiliniame teismo procese.

Danijos teisės sistemoje pagrindinė taisyklė grindžiama prezumpcija, kad teisėjai ir antstoliai turi bendrą kompetenciją. Taigi, su vaikais susijusiose procesuose specializuoti teisėjai ar antstoliai nedalyvauja.

Teismai turi bendrą pareigą bet kurią bylą nagrinėti reikiamu tempu.

2013 m. Danijos vyriausybė nusprendė sustiprinti vaikų ir jaunimo apsaugą nuo prievartos. Kai turi būti daroma prielaida, kad vaikui arba jaunam asmeniui reikia specialios paramos, savivaldybės taryba užtikrina, kad būtų išnagrinėtos vaiko arba jauno asmens sąlygos.

Baudžiamojoje teisejoje specializuotos institucijos negali bendrauti su nukentėjusiais vaikais ir vaikais liudytojais.

Danija nelydimus nepilnamečius laiko itin pažeidžiama grupe ir šiems pareiškimams nagrinėti parengtos gairės.

Vaikams ieškovams civiliniame teismo procese atstovauja jų tėvai arba globėjai, nes vaikai neturi procesinio veiksnumo. Bendrosios kompetencijos teismuose liudytojais šaukiami vaikai neturi teisės nemokamai prašyti advokato.

3. Platus pobūdžio aspektai

2013 m. Danijos vyriausybė skyrė finansavimą iniciatyvoms, kuriomis stiprinama vaikų ir jaunimo apsauga nuo prievartos. Viena iš iniciatyvų buvo sukurti penkis specialius „vaikų namus“, skirtus visoms Danijos savivaldybėms.

Sukurtas bendradarbiavimo mechanizmas, kuriuo siekiama stiprinti Regioninės valstybinės administracijos ir savivaldybių bendradarbiavimą didelių konfliktų atvejais.

4. Specialistų mokymas

Teisėjų pavaduotojai dalyvauja tam tikruose privalomuose bazinio mokymo kursuose. Šiuose kursuose, be kita ko, mokoma, kaip nagrinėti globos teisių bylas.

Kalbant apie teisėjus, ši tema apskritai yra įtraukta į mokymo kursus ir – aktualiais atvejais – seminarus.

Civilinėse bylose, baudžiamosiose bylose arba administracinės sistemos bylose vaikams atstovaujančių advokatų privalomi mokymai nerengiami.

Prokuratūros direktorius rengia seminarą – papildomus mokymus proceso metu su vaikais bendraujantiems prokurorams.

Danijos vyriausybė nuolat padeda savivaldybėms užtikrinti, kad būtų teikiamos tinkamos paslaugos pažeidžiamiems vaikams, jauniems asmenims ir jų šeimoms. Todėl savivaldybių socialinių darbuotojų kvalifikacijos kėlimui skirtas metinis finansavimas.

5. Vaiko interesai

Vadovaujantis Danijos Socialinių tarnybų įstatymu, savivaldybė privalo suteikti vaikui reikiamą paramą pagal vaiko interesus. Taigi, parama turi būti pritaikyta prie konkrečios vaiko padėties ir poreikių, suteikiama ankstyvu etapu ir teikiama nuolat, kad, kiek įmanoma, visas problemas būtų galima išspręsti vaiko namuose arba vaiko artimiausioje aplinkoje. Be to, parama turi būti grindžiama paties vaiko ištekiais.

6. Sprendimų kontrolė ir vykdymas procesuose, susijusiuose su vaikais

Baudžiamojoje teisejoje, kalbant apie nukentėjusįjį, jeigu apie įtariamą nusikalstamą veiką pranešama policijai, policija turi bendrą pareigą suteikti nukentėjusiajam rekomendacijas ir informaciją apie, *inter alia*, teisę į teisinę pagalbą.

Civilinėse bylose su vaikais kaip ieškovais susijusius teismo sprendimus pagal įprastą vykdymo taisyklę vykdo antstolių rūmai. Vaikai ieškovai neturi procesinio veiksnio, taigi, reikia, kad jiems atstovautų jų tėvai arba globėjai, įgyvendinantys vaiko ieškovo teises.

Šeimos teisės bylose teismo sprendimus dėl vaiko globos ir gyvenamosios vietos vykdo antstolių rūmai. Vykdyti negalima atlikti, jeigu vaiko psichinei ir fizinei sveikatai gresia rimtas pavojus.

7. Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

Baudžiamojoje teisėje, jeigu apie įtariamą nusikalstamą veiką pranešama policijai, policija turi bendrą pareigą suteikti nukentėjusiajam rekomendacijas ir informaciją apie, *inter alia*, teisę į teisinę pagalbą ir informaciją apie skundus. Kompensacijos reikalavimus galima išnagrinėti baudžiamosios bylos teismo nagrinėjimo metu.

Vaikas gali turėti ieškovo statusą, tačiau dėl savo procesinio neveiksnumo jis negali nepriklausomai savo vardu iškelti bylos šalies teismuose.

Vaikas gali turėti atsakovo statusą, tačiau visus procesinius veiksmus vaiko vardu turi atlikti vaiko tėvai arba globėjas.

Kiekvienas asmuo, įskaitant vaikus, privalo liudyti teismo procese, jeigu teismas šaukia jį dalyvauti teismo procese kaip liudytoją. Kad vaikas galėtų dalyvauti procese kaip liudytojas, kurio nors iš tėvų arba globėjo sutikimo nereikia.

Vaikai gali turėti ieškovų ir atsakovų statusą civiliniame procese. Vaikai paprastai neturi procesinio veiksnio, todėl vaikų ieškovų ir vaikų atsakovų teises, įskaitant teisę pateikti apeliacinį skundą, įgyvendina jų tėvai arba globėjai.

8. Šeimos gyvenimas

Prieš patvirtinant asmenį įtėviu, Jungtinės tarybos sekretoriatas atlieka išsamų pareiškėjų tyrimą. Tyrimo rezultatai pristatomi Jungtinei tarybai, o ši, remdamasi tyrimu, nusprendžia, ar pareiškėjus galima patvirtinti galimais įtėviais.

2015 m. gruodžio mėn. Danijos įvairinimo įstatymu leidžiamas tik visiškai įvairinimas. Šiuo metu Danijos nacionalinė įvairinimo valdyba bendradarbiauja tik su tomis kilmės valstybėmis, kurių teisės aktais leidžiamas visiškai įvairinimas.

Kalbant apie įvairinimą šalies mastu, Danijos įvairinimo įstatyme teigiama, kad visi vyresni nei 12 metų amžiaus vaikai turi duoti sutikimą įvairinimui.

Jeigu vaikui nėra suėję 12 metų, Valstybės administracija, jeigu leidžia vaiko branda ir bylos pobūdis, turi suteikti informaciją apie vaiko požiūrį į įvairinimą. Socialinių ir vidaus reikalų ministras yra atsakingas už su įvairinimu susijusius teisės aktus.

Vaikui palanki teisena Danijoje (499 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 30/07/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Estija

1. Vaiko veiksnias

Pagal Civilinio kodekso įstatymo Bendrąją dalį visi asmenys turi pasyvųjį veiksnumą. Jaunesni negu 18 metų amžiaus asmenys turi ribotą aktyvųjį veiksnumą. Teismas gali išplėsti 15 metų amžiaus ir vyresnių vaikų ribotą aktyvųjį veiksnumą, jeigu tai atitinka vaiko interesus ir tai leidžia vaiko raidos lygis. Estijoje minimalus amžius, nuo kurio ieškovas gali savarankiškai iškelti bylą teisme, yra 15 metų.

2. Galimybė dalyvauti pritaikytame procese

Informaciją apie [teismų sistemas](#) žr. atitinkamame e. teisingumo portalo tinklalapyje.

Minimalaus amžiaus, nuo kurio atsakoma baudžiamąja tvarka (14 metų), nesukakusių nusikalstamas veikas padariusių vaikų bylas nagrinėja nepilnamečių komitetai. Komitetų sprendimus pirmiausia peržiūri apskrities viršininkas, o vėlesnius apeliacinius skundus administraciniame teismo procese peržiūri administraciniai teismai. Tinkamos priemonės galima prašyti, kai byla teismui jau perduota devynis ar daugiau mėnesių ir teismas dar nepradėjo pagrįstai motyvuoto reikiamo tyrimo. Taip pat, jeigu posėdis be šalių sutikimo atidedamas ilgiau negu trims mėnesiams, šalys gali nutartį apskųsti. Galioja specialios normos dėl laikinųjų apsaugos priemonių, kurias teismas gali skirti siekdamas apsaugoti vaiką nuo žalos ir užtikrinti ieškinį, o įstatyme numatyta išimtis dėl specialių poreikių turinčių vaikų apklausos.

3. Platus pobūdžio aspektai

Vaikų apsaugą organizuoja respublikos vyriausybė, Vaikų apsaugos taryba, Socialinių reikalų ministerija, Socialinio draudimo valdyba, apskričių viršininkai ir vietos valdžia pagal funkcijas, numatytas Vaiko apsaugos įstatyme.

4. Specialistų mokymas

Teisėjų mokymą organizuoja Teismų mokymo taryba, veikianti prie Aukščiausiojo Teismo pagal Estijos Teismų įstatymą. Estijos advokatų taryba yra Europos advokatų tarybos narė ir per ją bendrauja su kitomis valstybėmis narėmis mokymo klausimais.

5. Vaiko interesai

Daugelyje teisės aktų daroma nuoroda į vaiko interesus. [Vaiko apsaugos įstatyme](#) (21 straipsnyje) nustatytas įpareigojimas vaiko interesus laikyti vienu iš pagrindinių argumentų.

6. Sprendimų kontrolė ir vykdymas procesuose, susijusiuose su vaikais

Kadangi vaikai neturi aktyviojo procesinio veiksnio, teismas jų asmeniškai neinformuoja apie teismo sprendimą ir jo vykdymą. Kai teismo sprendimas tampa vykdytinas, vaiko teisinis atstovas gali pateikti vykdymo prašymą antstoliui. Daroma prielaida, kad pareiga perduoti vaikui informaciją apie vykdymo procesą tenka teisiniui atstovui.

7. Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

Estijoje civiliniame teismo procese dalyvaujantiems vaikams atstovauja jų teisiniai atstovai; daroma prielaida, kad jie veikia vaiko interesais. Todėl iš esmės vaiko teisiniai atstovai gali pateikti teismui pareiškimus ir apeliacinius skundus savo vaikų vardu, be vaiko sutikimo. Tačiau iš įstatymo galima spręsti, kad vaikas pareiškimą ar apeliacinį skundą teismui gali pateikti ir savo vardu. Paprastai tikimasi, kad nedelsdamas prisijungs jo teisinis atstovas. Prašymu pradedamose šeimos bylose 14 metų amžiaus ir vyresnis vaikas, pakankamai suprantantis procesą, turi teisę apskųsti teismo nutartį neatstovaujamas savo teisinio atstovo.

8. Įvairinimo, įskaitant tarptautinį įvairinimą, procedūra

Įvairinti pageidaujantis asmuo pateikia įvairinimo prašymą apskrities administracijai. Jeigu apskrities administracija daro prielaidą, kad įvairinimo sąlygos yra įvykdytos, įvairinti pageidaujantis asmuo pateikia įvairinimo prašymą teismui. Įvairinimo prašymas pateikiamas įvairinimo gyvenamosios vietos teismui. Jeigu įtėvio arba vaiko gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, teismas nesprenžia dėl įvairinimo negavęs Estijos Respublikos Socialinių reikalų ministerijoje sudaryto tarptautinio įvairinimo komiteto sutikimo. Vaikas, kuriam yra suėję bent 10 metų, gali būti įvairinamas tik gavus jo sutikimą.

Vaikui palanki teisena Estijoje (469 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 31/07/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Graikija

1. Vaiko veiksnias

Graikijoje minimalus amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė, yra 15 metų. 12–15 metų amžiaus vaikas, padaręs nusikalstamą veiką, turi teisę apskųsti administracinį sprendimą; kai vaikui sueina 17 metų, šią teisę turi tik vaikas.

Minimalus amžius, nuo kurio ieškovas gali savarankiškai iškelti bylą teisme, yra 15 metų dėl darbo santykių, 18 metų dėl prieglobsčio, migracijos, administracinių sankcijų ir sveikatos, 12 metų dėl įvaikinimo bylų nutraukimo, 16 metų dėl ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų ir 18 metų dėl visų kitų bylų, nebent vaikas pripažįstamas turinčiu ribotą procesinį veiksnumą.

2. Galimybė dalyvauti pritaikytame procese

Graikijoje kiekviename pirmosios instancijos teisme ir kiekviename apeliaciniame teisme, kurie specializuojasi nagrinėti nepilnamečių baudžiamąsias bylas, dirba nepilnamečių baudžiamųjų bylų teisėjas, nepilnamečių bylų tyrimo teisėjas ir nepilnamečių prokuroras. Nepilnamečių bylų teismas, kurį sudaro nepilnamečių baudžiamųjų bylų teisėjai, nagrinėja nepilnamečių nusikaltėlių bylas.

Be to, nepilnamečius saugo „Nepilnamečių apsaugos draugijos“, kurios yra įsteigtos kiekviename pirmosios instancijos teisme, jas sudaro teisėjai, prokurorai, sociologai, mokytojai ir kt.

Kiekviename pirmosios instancijos teisme ir kai kuriuose apeliaciniuose teismuose veikia specializuotos šeimos teisės teisėjų kolegijos. Šie teisėjai specializuojasi šeimos teisėje – posėdžiaudami kaip civilinių bylų teisėjai, jie nagrinėja tik šeimos teisės bylas. Šios pareigos skiriamos 2–4 metų laikotarpiui. Administracinėje teisenoje specialių šeimos teisei ir nepilnamečiams skirtų nuostatų ar institucijų nėra.

3. Platus pobūdžio aspektai

Socialinės tarnybos ir šeimos bylų teismai visais etapais tarpusavyje glaudžiai bendradarbiauja. Teisėjams rengiamos ataskaitos ir organizuojami susitikimai su psichologais, kad byla teisėjų pasiektų iki galo parengta. Prireikus teisėjas visada gali paprašyti, kad specialistas atskirai išsiaiškintų vaiko ir (arba) jo tėvų padėtį ir būtų atitinkamai išsamiai išnagrinėtos gyvenimo sąlygos ir šeimos aplinka.

4. Specialistų mokymas

Bazinis teisminės kvalifikacijos mokymas šeimos teisės atskirai nuo kitų teisės sričių neapima. Tačiau šeimos teisė įeina į tokių įstaigų kaip Nacionalinė teisėjų mokykla, Teisingumo ministerija, advokatų tarybos, akademinės įstaigos ir kt., organizuojamą kvalifikacijos kėlimą. Šioje srityje besispecializuojantys teisėjai ir prokurorai raginami dalyvauti minėtoje informuotumo didinimo veikloje.

Tarpvalstybinis mokymas užtikrinamas įprastais kanalais, t. y. per Europos teisėjų mokymo tinklą (ETMT), Europos teisės akademiją (ERA) ir kitas įstaigas ar institucijas, organizuojančias teismų darbuotojų mokymą Europos lygmeniu.

5. Vaiko interesai

Visos priemonės ir visi veiksmai, kurių imasi valstybinės įstaigos ar subjektai, taip pat teismai, turi atitikti vaiko interesų principą. Teisme teisėjas privalo įgyvendinti šią sąvoką kiekvienu konkrečiu atveju.

6. Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

Kaip ir suaugusiesiems, vaikams suteikiamos visos teisės ir jie trumpai informuojami apie visas procedūras, su kuriomis jiems gali tekti susidurti, kai jie dalyvauja baudžiamojoje ar civilinėje byloje. Ypač baudžiamojo proceso atveju prokuroras gali išklauses vaiką „išaldyti“ baudžiamąjį procesą, jeigu taip būtų išvengta neatitaisomos žalos vaiko asmenybei.

7. Šeimos gyvenimas

Pagal Graikijos teisę įvaikinti konkretų vaiką suinteresuoti asmenys turi kreiptis į vaiko gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismą, kad įvaikinimas būtų teisiškai paskelbtas. Biologiniai tėvai teismo posėdžių salėje teisėjui turi duoti sutikimą, kad pareiškėjai įvaikintų jų vaiką. Jeigu vaikui, kurį planuojama įvaikinti, yra suėję dvilika metų, jis taip pat turi duoti sutikimą. Liudytojas turi teismo posėdyje duoti parodymus, kad pareiškėjai yra pajėgūs rūpintis konkrečiu vaiku ir jį auginti, be kitų dalykų, nepamirštant jų išsilavinimo ir finansinių išteklių. Ta pati tvarka taikoma tarptautiniam įvaikinimui. Ši procedūra išdėstyta Graikijos Civilinio kodekso 1542 straipsnyje ir tolesniuose straipsniuose ir Graikijos Civilinio proceso kodekso 800 straipsnyje.

Įvaikinimas skirstomas į nepilnamečių įvaikinimą ir suaugusiųjų įvaikinimą. Suaugusieji įvaikinami išimties tvarka, įvaikinami tik giminaičiai iki ketvirto laipsnio (t. y. pusbrolių ir pusseserių) (Graikijos Civilinio kodekso 1579 straipsnis). Be to, susituokę suaugusieji gali būti įvaikinami tik gavus jų sutuoktinio sutikimą (Graikijos Civilinio kodekso 1583 straipsnis).

Vaiko gyvenamosios vietos daugianaris pirmosios instancijos teismas yra kompetentingas nagrinėti nacionalines ir tarptautines įvaikinimo bylas (Civilinio proceso kodekso 800 straipsnis). Tarptautinio įvaikinimo atvejams nagrinėti taip pat veikia Centrinė tarpvalstybinio įvaikinimo institucija, priklausanti Graikijos Darbo ministerijos kompetencijai (Įstatymo Nr. 3868/2010 19 straipsnis).

[Vaikui palanki teisena Graikijoje](#) (326 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 25/04/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Ispanija

Pagal Ispanijos Konstitucijos 12 straipsnį dauguma Ispanijos piliečių pilnamečiais tampa nuo 18 metų. Ispanijoje nepilnamečiais / vaikais laikomi visi jaunesni negu 18 metų asmenys.

1. Vaiko veiksnumas

Ispanijoje minimalus amžius, nuo kurio ieškovo gali savarankiškai iškelti bylą teisme, yra 18 metų.

Tik emancipuoti vaikai gali patys pateikti ieškinį. Paprastai emancipacija pasiekama, kai asmeniui sueina 18 metų, o gavus teismo leidimą, tėvų leidimą arba susituokus – 16 metų. Kai kuriuose regionuose emancipacija galima, kai asmeniui sueina 14 metų.

Pagal Nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės įstatymą Ispanijoje minimalus amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė, yra 14 metų.

Priemonės, taikomos vaikams, kuriems nėra suėjęs minimalus amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė (Ispanijoje – 14 metų), yra savanoriškos arba priklauso globos nustatymo sričiai.

2. Galimybė dalyvauti pritaikytame procese

Nepilnamečių bylų teismai: pagal sausio 12 d. Konstitucinį įstatymą Nr. 5/2000 dėl nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės specializuoti teismai *Juzgados de menores* nagrinėja bylas, susijusias su nusikaltimais ir baudžiamaisiais nusižengimais, kuriuos padaro 14–18 metų amžiaus asmenys. Baudžiamąjį procesą prieš vaikus nusikaltėlius atlieka specializuoti magistratai / prokurorai.

Prokuratūra yra atsakinga už įstatymu pripažintų nepilnamečių teisių gynimą. Priemonės, kurių galima imtis prieš 14–18 metų amžiaus nepilnamečius nusikaltėlius, yra surinktos į specialų įstatymą (sausio 12 d. Konstitucinis įstatymas Nr. 5/2000 dėl nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės).

Kai nusikaltimo vykdytojas yra jaunesnis nei keturiolikos metų, minėtasis Konstitucinis įstatymas dėl nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės netaikomas, tačiau taikomi specialūs Civilinio kodekso ir kitų galiojančių teisės aktų straipsniai.

Kai su vaikais nukentėjusiais ar liudytojais susijusias bylas nagrinėja įprasti teismai, teisės aktuose yra numatytos specialios apsaugos nuostatos pagal vaikų amžių, pavyzdžiui, pažeidžiamiausių vaikų parodymus paima specializuotas psichologas ir jie įrašomi siekiant užtikrinti, kad jų nereikėtų kartoti teisme, – bet kuriuo atveju vengiama vaiko ir įtariamo nusikaltimo vykdytojo akistatos.

Civilinė teisena. Bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai (isp. *Juzgados de Primera Instancia*) nagrinėja vaikų ieškinius pagal civilinio proceso įstatymus, be to, veikia specializuoti civilinių bylų teismai, nagrinėjantys tik šeimos bylas, vadinamieji šeimos bylų teismai (*Juzgados de Familia*). Prokuratūra turi teisę dalyvauti civiliniame teismo procese, kuriame dalyvauja vaikai ar neįgalieji, kol jiems bus paskirtas globėjas. Nors nepilnamečiai paprastai nėra veiksnūs, kad patys galėtų pradėti civilinį procesą, įstatyme numatyta, kad tais atvejais, kai priemonė gali turėti įtakos nepilnamečių interesams ir nepilnamečiai yra pasiekę pakankamą brandos lygį, jie turėtų būti išklausomi – bet kuriuo atveju turėtų būti išklausomi 12 metų amžiaus ir vyresni nepilnamečiai.

Gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo procese teismas visada atsižvelgia į vaiko interesus.

Su vaikais susiję administraciniai procesai yra šie: vaikų apsaugos, įvaikinimo, prieglobsčio, migracijos, sveikatos, švietimo, administracinių sankcijų.

3. Teisinės ir politikos priemonės, skirtos išvengti nepagrįsto delsimo nagrinėjant su vaikais susijusias bylas

Apskritai visose jurisdikcijose, siekiant išvengti delsimo procese, kuriame dalyvauja vaikai, sausio 15 d. Konstituciniame įstatyme Nr. 1/1996 dėl teisinės nepilnamečių apsaugos teigiama, kad teismo ar administraciniame procese nepilnamečių atvykimui ar apklausoms teikiama pirmenybė ir tai organizuojama prisitaikant prie nepilnamečių padėties ir asmens raidos, prireikus padedant kvalifikuotiems specialistams ar ekspertams, išsaugant nepilnamečių privatumą, vartojant jiems suprantamą kalbą, veikiant jiems suprantama forma ir prisitaikant prie jų aplinkybių – visapusiškai laikantis visų procesinių apsaugos nuostatų, jie turi būti informuojami ir apie klausimų turinį, ir apie savo nuomonių padarinius.

Baudžiamosios bylos. Galiojančios teisinės ir politikos priemonės skiriasi priklausomai nuo aplinkybių: ar vaikas yra nukentėjusysis, ar nusikaltėlis.

Civilinė teisena. Ieškovai gali prašyti teismo skirti apsaugos priemonę. Paprastai vaikai negali savarankiškai prašyti teismo skirti apsaugos priemones, jiems turi padėti jų teisiniai atstovai.

Kai vaikai dalyvauja šeimos bylose, paprastai, siekiant įgyvendinti atitinkamų vaikų interesus, prieš priimant sprendimą skiriamos apsaugos priemonės, pvz., globos, maitinimo, lankymo, finansinės paramos ir kt. priemonės.

4. Specialiai vaikams skirti paramos mechanizmai bei procedūros ir vaiko interesai

Ispanijos teisės aktuose įtvirtintos kai kurios svarbios nuostatos, kuriomis sustiprinamos priemonės, padedančios lengviau įgyvendinti nepilnamečių teises, ir nustatoma tinkama *nepilnamečių užsieniečių* padėties reglamentavimo teisinė sistema, pagal kurią Ispanijoje esantiems nepilnamečiams, neatsižvelgiant į jų administracinį statusą, tomis pačiomis sąlygomis kaip ir nepilnamečiams Ispanijos piliečiams pripažįstamos teisės į mokslą, sveikatos priežiūrą ir socialines paslaugas. Panašiai kaip ir *Viešųjų subjektų saugomų nepilnamečių* atveju, *ex officio* pripažįstamas jų, kaip apdraustųjų, statusas, susijęs su pagalba užtikrinant sveikatos priežiūrą.

Viešojo sektoriaus institucijos privalo užtikrinti, kad būtų apsaugomos pažeidžiamos grupės, pvz., nelydimi nepilnamečiai, tarptautinės apsaugos poreikių turintys nepilnamečiai, neįgalūs vaikai ir nuo seksualinės prievartos, seksualinio išnaudojimo, vaikų pornografijos, prekybos žmonėmis nukentėję vaikai ir kad būtų laikomasi teisės aktuose numatytų teisių.

Konstituciniame įstatyme dėl teisinės nepilnamečių apsaugos kaip vienas iš pagrindinių administracinių veiksmų principų deklaruojama vaikų apsauga nuo visų formų smurto, įskaitant šeimos aplinkoje patiriamą smurtą, smurtą dėl lyties, prekybą žmonėmis, moterų lyties organų žalojimą ir kt. Nuo smurto šeimoje nukentėjusių vaikų apsauga yra vienas iš 2015 m. liepos 28 d. paskelbto naujojo Vaikų ir paauglių apsaugos įstatymo ramsčių.

Kompetenciją šia tema prisiėmė nuo Teisingumo ministerijos arba nuo autonominių sričių priklausomi padaliniai – Paramos aukoms tarnybos. Šios tarnybos individualiai įvertina nukentėjusiuosius siekdamos atpažinti jų specialios apsaugos poreikius ir padėti nukentėjusiajam teisiniais, psichologiniais ir socialiniais aspektais, kuo labiau sumažinti pirminę viktimizaciją ir išvengti antrinės viktimizacijos. Teikiamos konkrečios paramos vaikams paslaugos.

Kalbant apie vaikų dalyvavimą teismo procese pažymėtina, kad Ispanijos teisės aktuose pripažįstama nepilnamečių teisė bet kuriuo atveju būti išklausytiems, nediskriminuojant dėl amžiaus, negalios ar kitų aplinkybių šeimoje ir bet kuriame atitinkamame administraciniame, teismo ar tarpininkavimo procese, kuriame priimamas sprendimas, turintis poveikį jų asmeninio, šeimos ar socialinio gyvenimo sričiai, deramai atsižvelgiant į jų požiūrį, priklausomai nuo jų amžiaus ir brandos lygio. Taigi, vaikas suprantama kalba ir paprasta, prie jo aplinkybių pritaikyta forma turi gauti informaciją, leidžiančią įgyvendinti jo teises.

Kadangi vaiko interesų principas jau kurį laiką yra prioritetas, t. y. materialinė teisė, bendrasis aiškinimo principas ir proceso norma, Ispanijos teisės aktuose (Konstituciniame įstatyme dėl teisinės nepilnamečių apsaugos) reikalaujama, kad būtų priimama bet kuri vaiko interesus atitinkanti priemonė ir apsaugos, ypač vaiko privatumo apsaugos, nuostatos.

Bendra siekiamybė ta, kad kiekvieno vaiko interesai turi būti vertinami ir nustatomi individualiai, atsižvelgiant į visas su juo susijusias aplinkybes.

Vaiko interesus lemianti apibrėžtis ir kriterijai reglamentuoti ir išsamiai aprašyti Konstitucinio įstatymo dėl teisinės nepilnamečių apsaugos 2 straipsnyje.

5. Sprendimų vykdymo kontrolė procesuose, susijusiuose su vaikais

Vaikas nusikaltėlis: galutinis vaikams skirtų baudžiamųjų teisės aktų tikslas yra jų reintegracija į visuomenę. Šią reintegraciją turi palengvinti švietimo priemonės ir specializuotas personalas. Vaikui palankaus teisingumo užtikrinimas po teismo proceso daug priklauso nuo autonominių sričių kompetencijos – joms tenka pagrindinė atsakomybė už reikiamas rehabilitacijos priemones, viešuosius darbus ar švietimą.

Vaikas nukentėjusysis: nuo nusikalstamų veikų nukentėjusiems vaikams teikiamos prie konkretaus jų atvejo pritaikytos socialinės paslaugos.

Civilinė teisena:

Vaikai gali būti šalimis civiliniame teismo procese, todėl jiems pranešama apie bet kurį teismo sprendimą ir jie gali prašyti įvykdyti teismo sprendimą – visa tai jie gali atlikti per savo teisinius atstovus (nes yra neveiksnūs), nebent jie yra emancipuoti.

Būdami atsakovais, vaikai gali būti atsakingi už savo sudarytų sutarčių pažeidimą ir atsako nuosavu turtu.

6. Galimybė naudotis teisų gynimo priemonėmis

Svarbu pažymėti, kad pagal Ispanijos teisę ir vaiko teisių apsaugos priemonių taikymo tvarka, ir tų priemonių prieinamumas kilus interesų konfliktui su tėvais yra vienodi visose jurisdikcijose.

Baudžiamoji teisena.

Apskundimas, jeigu priimamas sprendimas nevykdyti baudžiamojo persekiojimo: Ispanijoje galioja labai plati nepilnamečio nukentėjusiojo apsaugos teisinė sistema, įstatymas Nr. 4/15.

Visi vaikai turi teisę gauti informaciją, pateikti skundą, teisinį apeliacinį skundą arba naudotis teisminės peržiūros mechanizmais, taip pat pareikalauti žalos atlyginimo ar kompensacijos per baudžiamąjį procesą, kuriame vaikas dalyvavo nukentėjusiuoju, arba jam pasibaigus. Lėšų neturinčiam vaikui bus pripažinta teisė į nemokamą teisinę pagalbą.

Civilinė teisena.

Siekdamas apginti savo teises ir garantijas, vaikas gali:

prašyti kompetentingo viešojo sektoriaus subjekto apsaugos ir globos;

informuoti prokurorą apie padėtį;

teikti skundus ombudsmenui;

prašyti viešojo administravimo institucijų turimų socialinių išteklių;

prašyti teisinės pagalbos ir prašyti skirti gynėją teisme;

teikti individualius skundus Vaiko teisių komitetui.

Teisės aktuose numatyta, kad kilus interesų konfliktui skiriamas teisminis globėjas.

Civilinių bylų teismuose gali būti skundžiami su nepilnamečių apsauga susiję administraciniai sprendimai.

[Vaikui palanki teisena Ispanijoje](#) (606 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 17/01/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Prancūzija

1. Nepilnamečių veiksnumas

Pagal Prancūzijos teisę nepilnamečiai iki 18 metų yra neveiksnūs. Nepilnamečiams įgyvendinant savo teises jiems turi atstovauti jų teisiniai atstovai (paprastai tėvai). Nepilnamečiai turi dalyvauti priimant visus sprendimus, kurie jiems turi įtakos ir yra jiems reikšmingi, atsižvelgiant į nepilnamečio amžių ir gebėjimą priimti sprendimus.

2. Galimybė pasinaudoti tinkamomis procedūromis

Už bylų, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, nagrinėjimą atsako specializuoti darbuotojai, ypač vaikų bylų teismo specializuoti teisėjai. Į bylas, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, gali įstoti jaunimo teisinės apsaugos asociacijos (pranc. *Protection judiciaire de la jeunesse*) ir įgaliotos asociacijos.

Įstatyme numatyta, kad gali kilti nepilnamečio ir jo tėvų ginčas. Tokiu atveju nepriklausomas asmuo gali būti paskirtas laikinuoju administratoriumi.

Baudžiamosiose bylose nepilnamečiai turi teisę konsultuotis su advokatu be tėvų leidimo. Teisinė pagalba teikiama nemokamai. Advokatai laikomi pirmuoju informacijos suteikimo tašku ir nepilnamečių atžvilgiu atlieka paramos ir apsaugos funkcijas. Jie gali prašyti, kad teismo sprendimas būtų priimamas uždarame posėdyje, kad nepilnametis būtų pasodintas taip, kad nematytų kaltinamojo, kad vietoje papildomo sveikatos patikrinimo būtų peržiūrima bylos medžiaga, ir kad nebūtų atliekami tam tikri tyrimo veiksmai (pvz., „confrontation“).

– **Jei nepilnametis yra atsakovas arba procedūros šalis** ir pažeidžiama viena iš jo teisių, procedūra arba sulaikymas gali būti pripažinti negaliojančiais.

Nepilnamečiai (vyresni nei 10 metų) gali būti sulaikomi tik nepilnamečiams skirtose patalpose, prižiūrint specialiai išmokytiems specialistams.

– **Kai nepilnametis yra liudytojas** byloje, teisėjai ir kriminalinės policijos pareigūnai turi atsižvelgti į jo pažeidžiamumą. Nepilnamečiai iki 16 metų prisiekti neprivalo.

– **Nepilnamečiams, kurie yra nukentėjusieji, suteikiama speciali apsauga.** Be to, jei nepilnametis yra ieškovas civiliniame procese, jis gali reikalauti kompensacijos už patirtą žalą. Jei nuteistas nusikalstamą veiką padaręs asmuo yra nemokus, nukentėjusysis gali gauti kompensaciją iš **garantijų fondo** (priklausomai nuo aplinkybių), Nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo valdybos (CIVI) ir (arba) Pagalbos atlyginant nukentėjusiesiems nusikaltimais padarytą žalą tarnybos (SARVI).

Civilinėse bylose nepilnamečiams paprastai turi atstovauti jų teisiniai atstovai. Jei yra nepilnamečio ir jo tėvų interesų konfliktas, skiriamas administratorius. Sprendimą skirti administratorių tėvai gali apskųsti per 15 dienų.

Tam tikrais atvejais įstatyme aiškiai numatyta, kad nepilnamečiai gali veikti savo vardu (ypač nepilnamečiai, kuriems kyla pavojus, dėl paramos mokslui, prašymų išduoti rašytinį patvirtinimą siekiant nustatyti vaiko kilmę, prašymų dėl emancipacijos, prašymų nustatyti nelydimų nepilnamečių užsieniečių pilietybę).

3. Įstatymai ir priemonės, skirti sutrumpinti bylų, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, terminus

Baudžiamosiose bylose prokuroras gali nurodyti, kad nepilnametis nedelsiant būtų pristatytas vaikų bylų teismui, kad būtų užtikrinta, jog posėdis įvyktų 10 dienų–dviejų mėnesių laikotarpiu. Ši procedūra gali būti taikoma tik tuo atveju, jei dėl konkrečių nusikalstamų veikų ir atsižvelgiant į nepilnamečio amžių ir taikomą bausmę nebereikia atlikti aplinkybių tyrimo. Be to, nepilnamečiui anksčiau atvykus į teismą prokuroras gali nurodyti, kad posėdis vaikų bylų teisme būtų surengtas per vieną–tris mėnesius.

Civilinių bylų atveju nėra konkrečių nuostatų, skirtų pagreitinoti bylų, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, nagrinėjimą pirmąja instancija, tačiau jeigu dėl vaikų bylų teismo sprendimo pateiktas apeliacinis skundas, įstatyme nustatyta, kad byla turėtų būti nagrinėjama pirmumo tvarka.

4. Konkrečios priemonės ir procedūros, skirtos padėti vaikui ir užtikrinti jo interesus

Teismo procesuose, kuriuose dalyvauja vaikai, nepilnamečių interesai yra itin svarbūs. Įstatyme dažnai nurodyta, kad teisėjai savo sprendimus turi motyvuoti remdamiesi pagrindiniu vaiko interesų apsaugos kriterijumi. Jie turi atsižvelgti į šeimą, vaiko socialinę bei ekonominę padėtį ir išsakytas nuomones. Tačiau nėra jokių protokolų ar gairių, kuriuose būtų apibrėžti vaiko interesai.

Baudžiamosiose bylose regioninės institucijos praneša teisminei institucijai apie atvejus, kai nepilnametis nukentėjo (arba daroma prielaida, kad nukentėjo) nuo netinkamo elgesio. Jei nepilnametis yra seksualinės prievartos auka, prokuroras privalo nedelsdamas apie tai pranešti vaikų bylų teismo teisėjui ir paprašyti pagalbos dėl rehabilitacijos.

Įpareigojimai dėl profesinės paslapties apsaugos netaikomi smurto prieš nepilnamečius ar jų nepritekliaus atvejais. Įvairių nusikaltimų prieš nepilnamečius senaties terminai yra ilgesni ir pradėti skaičiuoti nuo tada, kai nukentėjusysis sulaukia pilnametystės. Posėdžiai, kuriuose dalyvauja nepilnametis kaltinamasis, turi būti uždari. Skelbti posėdžių turinį draudžiama.

Civilinėse bylose vaikų teismo teisėjas yra atsakingas už pagalbą dėl rehabilitacijos, jei nepilnamečiui gresia pavojus. Be to, civiliniame kodekse šeimos bylų teismo teisėjams suteikti platūs įgaliojimai; šie teisėjai turi itin stengtis užtikrinti «vaiko interesų apsaugą».

5. Sprendimų dėl nepilnamečių vykdymas

Baudžiamosiose bylose įgyvendinant bet kokias priemones tiesiogiai dalyvauja nepilnamečio tėvai ir advokatas. Tyrimo etape vaikų bylų teismo teisėjas arba ikiteisminio tyrimo teisėjas gali nurodyti taikyti įvairias priemones (nepilnamečiams nuo 10 iki 18 metų – apgyvendinimo priemonės, probaciją, žalos atlyginimą ir dienos veiklą; nepilnamečiams nuo 13 iki 18 metų – kardomąjį kalinimą, teismo priežiūrą ir gyvenamosios vietos stebėjimą naudojant elektronines stebėjimo priemones).

Vaikų bylų teismas nepilnamečius nuo 10 iki 18 metų gali nurodyti perduoti jų šeimos nariams, taikyti žalos atlyginimą, probaciją, dienos veiklą, apgyvendinimo priemones ar teismo apsaugą. Nepilnamečiams nuo 13 iki 18 metų teismas taip pat gali skirti įspėjimą ar perspėjimą, žalos atlyginimo veiklą, dienos veiklą (nepilnamečiams nuo 16 iki 18 metų tai gali būti viešieji darbai), probaciją ar teismo apsaugą. **Nepilnamečiams nuo 10 iki 18 metų** gali būti taikomos nuobaudos: draudimas lankytis tam tikrose vietose, bendrauti su tam tikrais asmenimis, apgyvendinimas, o **vyresniems nei 13 metų nepilnamečiams** kaip kraštinė priemonė gali būti skiriama laisvės atėmimo bausmė (kardomojo kalnimo centro nepilnamečių skyriuje arba nusikaltusių nepilnamečių įstaigoje; turi dalyvauti specializuoti bylas nagrinėjantys pareigūnai).

Civilinėse bylose sprendimai dėl tėvų pareigų, išlaikymo išmokų ar nepilnamečių, kuriems kyla pavojus, apsaugos, yra vykdomi nedelsiant. Priklausomai nuo nepilnamečio gebėjimo priimti sprendimus, teismo sprendimo vykdymą dažniausiai užtikrina tėvai. Nesutarimo su tėvais atveju ir tada, kai teismas šiuo klausimu dar nėra priėmęs sprendimo (pvz., paskirdamas globėją), už priemonių vykdymą nepilnamečio interesais bus atsakingas administratorius.

6. Įvaikinimas

Įvaikinimo procedūrą sudaro keli etapai: pritarimo gavimas, vaiko ir įvaikinančio asmens parinkimas bei suvedimas ir teisinė procedūra, kuria sukuriama vaiko ir tėvų giminystės santykiai. Prancūzijoje yra dviejų rūšių įvaikinimas: dalinis įvaikinimas (išsaugomi pradiniai vaiko ir tėvų giminystės santykiai) ir visiškas įvaikinimas (tik tuo atveju, jei vaikas jaunesnis nei 15 metų; pradiniai vaiko ir tėvų giminystės santykiai pakeičiami vaiko ir įtėvių giminystės santykiais). Abiem atvejais jurisdikciją turi Aukštasis teismas (pranc. *Tribunal de Grande Instance*), o įvaikinimui gali būti pritariama tik tuo atveju, jei įvaikinimas atitinka nepilnamečio interesus. Norint įvaikinti nepilnametį, vyresnį nei 13 metų, jis turi sutikti būti įvaikintas.

[Vaiko interesus atitinkantis teisingumas Prancūzijoje](#) (749 Kb)

Paskutinis naujinimas: 31/07/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose – Kroatija

Vaikų teisnumas

Vaikai Kroatijoje turi teisnumą (gali turėti teises ir pareigas) ir procesinį teisnumą (gali būti ieškovu ar atsakovu teismo procese). Vaikai įgyja veiksnumą atlikti teisinius veiksmus (gebėjimą sudaryti sutartis ir sukelti teises pasekmes, kurį jie paprastai įgytų sulaukę 18 metų) tik tuo atveju, jei jie yra susituokę, tapę tėvais (nuo 16 metų) arba sudarę darbo sutartis (nuo 15 metų).

Galimybė dalyvauti specialiaame procese

Baudžiamosiose bylose, kuriose dalyvauja vaikai, gali dalyvauti ir šie suinteresuotieji subjektai:

vaiko teisių ombudsmenas (*pravobranitelj za djecu*);

Vidaus reikalų ministerijos specializuoti policijos pareigūnai, išmokyti bendrauti su nukentėjusiais vaikais ir nepilnamečiais teisės pažeidėjais;

nepilnamečių bylų teismai ir teisėjai baudžiamajame procese, kuriame dalyvauja vaikai;

prokuratūros nepilnamečių bylų prokurorai;

teismo pirmininko, prireikus, iš Kroatijos advokatų rūmų (*Hrvatska odvjetnička komora*) sąrašo skiriami advokatai, kurių specializacija – su vaikais susijusios bylos (šiose bylose jie paprastai dalyvauja kaip gynybos advokatai);

socialiniai darbuotojai, atliekantys svarbų vaidmenį baudžiamajame procese, kuriame dalyvauja vaikai;

specializuotos vaikų klinikos ir ligoninės;

įvairios specializuotos NVO, teisinio išsilavinimo neturintys padėjėjai-ekspertai (nepilnamečių bylų teismuose ir prokuratūroje), savanoriai ir kt.

Vaikų ir nepilnamečių (iki 23 metų) dalyvavimas teismo procese, kai jie padaro nusikalstamą veiką, reglamentuojamas Nepilnamečių bylų teismų įstatyme (*Zakon o sudovima za mladež*).

Municipaliniai teismai (*općinski sudovi*) vykdo civilinį procesą, įskaitant bylas, su kuriomis susiję vaikai, nes nėra įsteigtų specialių teismų, kurie spręstų išimtinai ginčus, susijusius su vaikais ir nepilnamečiais. Municipaliniai teismai kompetentingi pirmąją instanciją nagrinėti bylas dėl išlaikymo, santuokos buvimo ar nebuvimo, santuokos pripažinimo negaliojančia ir santuokos nutraukimo, tėvystės ar motinystės nustatymo ar ginčijimo, vaiko globos teisių ir vaiko priežiūros.

Socialinės priežiūros centrai (*Centri za socijalnu skrb*) yra viešosios įstaigos, kurių veikla susijusi su vaikų apsauga ir rėmimu ir kurios gali daryti įtaką teismo sprendimams. Teismo procesuose socialinės priežiūros centrai gali turėti šalies teisinį statusą arba dalyvauti kaip į bylą įstojusios šalys. Kadangi jie atlieka reikšmingą vaidmenį apsaugant vaikus teismo procese, šie centrai turi įvairių galimybių ginti vaikų interesus.

Vaiko teisių ombudsmenas yra nepriklausoma, tik parlamentui atsakinga institucija, kurios tikslas – apsaugoti, stebėti ir skatinti vaikų teises ir interesus.

Nėra įsteigta jokių atskirų teismų ar institucijų, kurios spręstų išimtinai vaikų ir nepilnamečių teisių klausimus administracinėse bylose. Esami administraciniai teismai (*upravni sudovi*) yra bendrosios kompetencijos teismai, įsteigti administraciniam ginčams, įskaitant su vaikais arba nepilnamečiais susijusius ginčus, spręsti.

Visos kompetentingos institucijos, dalyvaujančios baudžiamajame procese, kuriame kaip atsakovai arba nukentėjusieji dalyvauja vaikai ar nepilnamečiai, privalo imtis skubių veiksmų, kad kuo greičiau užbaigtų savo darbą. Pagal Nepilnamečių bylų teismų įstatymą (*Zakon o sudovima za mladež*) baudžiamasis procesas nepilnamečių ar jaunų suaugusiųjų atžvilgiu arba vaikų teisinės apsaugos atvejais yra skubus, todėl procesas turi būti pradėtas (ir priimtas atitinkamas sprendimas) nedelsiant. Teismo procesas nepilnamečių teisės pažeidėjų atžvilgiu ir policijos bei prokurorų atliekami tyrimai ir procedūros yra skubūs.

Vėlavimas vykdyti sankcijas prieš nepilnamečius taip pat turi būti kuo labiau sumažinamas todėl, kad teismas turi pareigą tokias procedūras pradėti nepagrįstai nedelsdamas po to, kai teismo sprendimas tampa galutinis ir nėra teisiųjų kliūčių jį vykdyti.

Procedūros, kurias vykdančios sprendžiama dėl vaiko asmeninių teisių, yra skubios ir pirmasis posėdis surengiamas per penkiolika dienų nuo procedūros pradžios dienos. Sprendimai bylose dėl laikinųjų priemonių, tėvų globos ir asmeninių santykių su vaiku bei sprendimai dėl vaiko grąžinimo turi būti teikiami ir priimti per trisdešimt dienų nuo proceso pradžios. Antrosios instancijos teismas sprendimą priima ir paskelbia per trisdešimt dienų nuo apeliacinio skundo gavimo dienos.

Pagal Baudžiamojo proceso kodeksą (*Zakon o kaznenom postupku*), jei nukentėjusysis yra vaikas arba nepilnametis, jis turi teisę būti išklausytas, duoti parodymus ir dalyvauti baudžiamajame procese. Be to, vaikai ar nepilnamečiai turi teisę būti informuoti apie atitinkamas faktines aplinkybes, pateikti įrodymus, susijusius su nusikalstama veika ir baudžiamuoju procesu, ir pateikti apeliacinį skundą. Šiuo atžvilgiu jie turi teisę per teismo posėdžius užduoti įtariamiesiems, liudytojams ir liudytojams-ekspertams klausimus ir pateikti pastabas bei paaiškinimus apie savo parodymus.

Praktiškai vaiko apsaugos procese dalyvaujantys specialistai įvertina vaiko interesus ir gali pasiūlyti teismui vaiko apsaugos priemonę. Vaiko interesų vertinimas grindžiamas socialinių darbuotojų, psichologų, mokytojų ir kitų asmenų principais ir darbo metodais.

Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Europos konvencijos dėl vaiko teisių įgyvendinimo, teismas gali paskirti specialų atstovą vaikui tais atvejais, kai tėvų pareigų turėtojai neleidžiama atstovauti vaikui dėl interesų konflikto. Tokiu atstovu paprastai skiriamas advokatas, turintis atitinkamą dalyvavimo su vaikais susijusiuose procesuose patirtį. Specialūs atstovai gali būti skiriami tam tikruose teismo procesuose dėl vaiko arba nepilnamečio sulaukymo, santuokos nutraukimo ir įvaikinimo, taip pat bylose dėl vaiko asmeninių teisių ir interesų apsaugos.

Vaiko interesų apsauga yra vienas iš Kroatijos konstitucijoje įtvirtintų principų – joje, be kita ko, nurodyta, kad tėvams tenka atsakomybė už savo vaikų auginimą, gerovę ir išsilavinimą ir jie privalo užtikrinti savo vaikų teisę į visapusišką ir harmoningą asmens raidą. Pagal atitinkamus teisės aktus valstybė turi ypatingai rūpintis našlaičiais ir tėvų apleistais nepilnamečiais, kiekvienas asmuo turi pareigą apsaugoti vaikus ir teisę informuoti atitinkamas valdžios institucijas apie vaikui galimai daromą žalą. Jaunimas, motinos ir neįgalieji turi teisę gauti specialią apsaugą darbe. Kiekvienas asmuo turėtų turėti vienodas galimybes vienodomis sąlygomis gauti išsilavinimą. Privalomas išsilavinimas pagal teisės aktus yra nemokamas.

Sprendimų vykdymo kontrolė procesuose, susijusiuose su vaikais

Kroatija priėmė įstatymą dėl bausmių, skirtų nepilnamečiams, nuteistiems už nusikaltimus ir nusikalstamas veikas, vykdymo (*Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje*).

Šio įstatymo tikslas – nustatyti:

bausmių, skirtų vaikui arba nepilnamečiui baudžiamajame procese už įvykdytus nusikaltimus, vykdymo sąlygas, ypač taisomąsias priemones, sulaikymą saugiame jaunimo centre ir saugumo priemones, ir nuobaudų už vaiko arba nepilnamečio įvykdytus nusižengimus vykdymo sąlygas.

Kompetentingo socialinės priežiūros centro atstovai atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant, kad su nusikaltimą padariusiais vaikais ar nepilnamečiais būtų elgiamasi tinkamai.

Socialinės priežiūros centras taip pat yra atsakingas už vaikų šaukimą ir nukreipimą į bet kokiais korekcines priemones, taip pat už reikiamos informacijos ir paramos teikimą. Korekcinių priemonių tikslas – nepilnamečiams teisės pažeidėjams suteikti apsaugą, priežiūrą, pagalbą, priežiūrą ir bendrąjį bei profesinį lavinimą, taip darant įtaką jų auklėjimui, visapusiškam asmenybės vystymuisi ir atsakomybės jausmui, kad jie pakartotinai nenusikalstų.

Auklėjamosios priemonės yra šios: teismo įspėjimas, specialūs įpareigojimai (pvz., atsiprašyti nukentėjusios šalies, kompensuoti ar atitaisyti nusikalstama veika padarytą žalą tiek, kiek vaikui tai įmanoma, reguliariai lankyti mokyklą, dalyvauti mokymuose ir įgyti kvalifikaciją dirbti, atitinkančią jų sugebėjimus ir prioritetus, įsidarbinti ir stengtis išlaikyti darbo vietą, naudoti savo pajamas prižiūrint ir patarus korekcinės priemonės vadovui, dalyvauti humanitarinių organizacijų darbe arba vietos ar ekologinės reikšmės veikloje, nesilankyti tam tikrose vietose, renginiuose ar nebendrauti su tam tikrais asmenimis, kurie jiems gali daryti blogą įtaką, sutikus nepilnamečio teisiniui atstovui, sutikti su gydymu, pvz., detoksikacija nuo narkotikų ar kitų priklausomybių, dalyvauti asmeninėse arba grupinėse psichosocialinės terapijos konsultacijose jaunimo konsultavimo centre, dalyvauti profesinio mokymo kursuose, be socialinės priežiūros centro leidimo neišvykti iš nuolatinės ar laikinos gyvenamosios vietos ilgą laiką, kreiptis į kompetentingą vairavimo testų centrą, kuris patikrintų žinias apie eismo taisykles, nesikreipti į nukentėjusįjį ar prie jo nepriekabiauti), papildoma priežiūra ir priežiūra atliekant dienos priežiūrą pataisos institucijoje, kreipimasis į drausmės centrą, kreipimasis į pataisos įstaigą, kreipimasis į sulaikymo centrą, kreipimasis į specialią pataisos įstaigą.

Laisvės atėmimas saugiame jaunimo centre yra konkretus laisvės atėmimas, atsižvelgiant į jo skyrimo sąlygas, trukmę ir tikslą, taip pat bausmės apribojimus. Vyresnio amžiaus nusikalstamą veiką padarę vaikai (nepilnamečiai, kurie nusikaltimo padarymo momentu buvo ne jaunesni kaip 16 metų, bet dar nėra 18 metų amžiaus) gali būti nubauti sulaikymo saugiame jaunimo centre, jeigu jie padarę nusikaltimą, kuriam taikoma bent trejų metų laisvės atėmimo bausmė, ir, atsižvelgiant į nusikalstamos veikos pobūdį ir sunkumą bei aukštą kaltės lygį, pataisos priemonė negali būti pateisinama. Neveiksniams vaikams arba nepilnamečiams atstovauja jų teisiniai atstovai, kurie teikia jiems informaciją apie teismo sprendimus ir sankcijų vykdymą. Vykdymo proceso metu teismai turi įgaliojimus nurodyti imtis apsaugos priemonių, kad apsaugotų vaikus ar nepilnamečius nuo nereikalingos žalos po to, kai buvo pradėtas neteisminis procesas. Šios apsaugos priemonės yra: apribojamas netinkamas kontaktas arba ribotas kontaktas su vienu iš vaiko tėvų, senelių, broliu ar seserimi (arba netikru broliu ar netikra seserimi) arba su vaiko sutuoktiniu.

Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

a) Baudžiamasis procesas

Kiekvienas asmuo turi teisę apskųsti kompetentingo teismo sprendimą pagal taikytinas Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas. Kai vaikai ar nepilnamečiai yra nusikaltimo aukos, jie, kaip ir prokuroras, kaltinamasis ir gynėjas, turi teisę apskųsti pirmosios instancijos teismo sprendimą. Nukentėjusioji šalis gali apskųsti nuosprendį dėl teismo sprendimo, susijusio su baudžiamojo proceso išlaidomis arba reikalavimu atlyginti žalą. Tačiau jei prokuroras perima baudžiamąjį persekiojimą iš nukentėjusiojo asmens, veikiančio kaip privatus kaltintojas, pastarasis gali pateikti apeliacinį skundą remdamasis bet kuriuo pagrindu, kuriuo remiantis sprendimas gali būti ginčijamas.

Visi asmenys, turintys teisę apskųsti teismo sprendimą, per aštuonias dienas nuo teismo nuosprendžio ar sprendimo gavimo gali apskųsti nuosprendį, kuriuo paskelbiama bausmė, nepilnamečiui taikomą auklėjamąją priemonę arba sprendimą sustabdyti procesą. Gynybos advokatas, prokuroras, sutuoktinis, tiesiosios aukštutinės linijos giminaitis, tėvis, globėjas, brolis, sesuo ir globėjų šeimos vienas iš tėvų gali pateikti nepilnamečiui palankų apeliacinį skundą net prieš jo valią. Antrosios instancijos teismas gali pakeisti pirmosios instancijos teismo nuosprendį paskelbdamas nepilnamečiui griežtesnę bausmę tik tuo atveju, jei tai siūloma apeliaciniame skunde.

b) Civilinis procesas

Teismo procese dalyvaujantys vaikai ir nepilnamečiai turi teisę pateikti skundą, apeliacinį skundą arba ieškinį pagal Civilinio proceso kodeksą (*Zakon o parničnom postupku*) ir Civilinių prievolių įstatyme (*Zakon o obveznim odnosima*) nustatytas bendrąsias taisykles.

Kadangi paprastai vaikai ir nepilnamečiai neturi veiksnio, jų tėvai arba globėjai imasi konkrečių veiksmų jų vardu kaip jų teisiniai atstovai. Vaiko teisinis atstovas turi teisę atlikti visus procesinius veiksmus vaiko vardu, įskaitant apeliacinio skundo pateikimą. Pirmosios instancijos teismų priimtus sprendimus galima apskųsti apeliacine tvarka, o pateikus apeliacinį skundą sustabdomas atitinkamo teismo sprendimo vykdymas. Apeliacinis skundas gali būti paduodamas dėl materialaus civilinio proceso nuostatų pažeidimo, neteisingo arba neišsamaus faktinių aplinkybių nustatymo ir klaidingo materialinės teisės taikymo. Apeliacinio skundo dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo pateikimo terminas paprastai yra 15 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

Įvaikinimas

Šeimos įstatyme (*Obiteljski zakon*) įvaikinimas reglamentuojamas kaip speciali šeimos ir teisinės globos forma ir vaikų, kuriems trūksta tinkamos tėvų globos, apsauga, kuria sukuriami ilgalaikiai tėvų ir vaiko santykiai ir įtėviams suteikiama tėvų valdžia. Įtėviai turi būti Kroatijos piliečiai (išimtiniais atvejais jie gali būti užsienio piliečiai, jei tai atitinka konkrečius vaiko interesus), ne jaunesni kaip 21 metų ir bent 18 metų vyresni už įvaikį. Vaiką gali kartu įvaikinti susituokusios poros arba nesusituokę partneriai, vienas sutuoktinis arba nesantuokinis partneris, jeigu kitas sutuoktinis arba nesantuokinis partneris yra kitas iš tėvų arba įtėvis, kitam sutuoktiniui arba nesantuokiniam partneriui sutikus, arba asmuo, kuris nėra susituokęs arba sudaręs nesantuokinę partnerystę.

Įvaikinti galima vaiką iki jo 18-tojo gimtadienio ir jeigu jis atitinka teisinius įvaikinimo reikalavimus ir jeigu tai atitinka vaiko gerovę. Vaikas, kuriam sukako 12 metų, turi duoti raštišką sutikimą įvaikinti.

Įvaikinimo procedūrą atlieka asmenų, ketinančių įvaikinti, nuolatinės ar laikinosios gyvenamosios vietos socialinės priežiūros centras.

Jeigu įtėvis arba vaikas yra užsienio pilietis, įvaikinti galima tik gavus išankstinį už socialinę paramą atsakingos ministerijos sutikimą.

Paskutinis naujinimas: 19/05/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Kipras

1. Vaiko veiksnumas

Kipre minimalus amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė, yra 14 metų. Visose bylose minimalus amžius, nuo kurio ieškovas gali savarankiškai iškelti bylą teisme, yra 18 metų.

2. Galimybė dalyvauti pritaikytame procese

2.1. Baudžiamoji teisena

Paprastai vaikas neturi veiksnio pateikti ieškinį, todėl gali pateikti ieškinį tik per savo tėvus ar globėją.

Šiuo metu baudžiamąsias bylas, kuriose nukentėjusysis yra vaikas, nagrinėja bendrosios kompetencijos baudžiamųjų bylų teismai. Tačiau galioja specialūs įstatymai, kuriuose įtvirtintos specializuotos vaikui palankios vaikų nukentėjusiųjų ir vaikų liudytojų apsaugos nuostatos.

2.2. Civilinė teisena

Specializuotų institucijų, kurios bendrautų su vaikais civiliniame teismo procese, nėra.

2.3. Administracinė teisena

Darbo, paramos ir socialinio draudimo ministerijos socialinės paramos tarnybos teikia vaikų apsaugos ir paramos jiems paslaugas visame teismo procese.

Socialinės paramos tarnybos, teikdamos visas paslaugas ir įgyvendindamos visas politikos priemones, visų pirma vadovaujasi vaiko interesais.

2.4. Taikomos teisinės ir politikos priemonės, skirtos išvengti nepagrįsto delsimo nagrinėjant su vaikais susijusias bylas

Neatsižvelgiant į tai, ar civiliniame teismo procese dalyvauja vaikas, ar suaugusysis, nėra nustatyta terminų, kada civilinis teismo procesas turi būti pradėdamas ar baigiamas.-

Paprastose civilinėse bylose teismai, atsižvelgdami į didžiulį bylų kiekį, stengiasi byloms, kuriose dalyvauja vaikai, kuo labiau teikti pirmenybę. Visi prašymai priimti laikinas apsaugos priemones nagrinėjami nepagrįstai nedelsiant.

2.5. Specialiai vaikams skirti paramos mechanizmai

Civiliniame teismo procese nėra nustatyta tvarkos, pagal kurią būtų užtikrinama, kad teismo patalpos būtų tinkamos vaikams, ir neteikiama psichologinė ar kita parama, nebent nustatomas ypatingas tokios paramos poreikis.

Nuostatų, kuriomis būtų reikalaujama teismo posėdžius pritaikyti prie vaiko tempo ir gebėjimo išlaikyti dėmesį, nėra. Jeigu teisme turi būti pristatomos nuotraukos ar kita medžiaga, kuri gali būti laikoma žalinga vaikui, teisėjas gali nurodyti pašalinti vaiką iš teismo salės. Vienintelė civilinio proceso apsaugos priemonė yra teisminis bylos nagrinėjimas uždarame posėdyje.

3. Platus pobūdžio aspektai

Smurto šeimoje atvejais socialinės paramos tarnybos bendradarbiauja su visomis kitomis atitinkamomis tarnybomis, remdamosi 2002 m. Ministrų tarybos patvirtintu tarpžinybinių veiksmų vadovu. Seksualinės prievartos prieš vaikus atvejais socialinės paramos tarnybos, vadovaudamosi plataus pobūdžio požiūriu, bendradarbiauja su kitomis atitinkamomis tarnybomis.

4. Specialistų mokymas

Kipro Policijos akademijoje – Kipro policijos mokymo įstaigoje – visais policijos mokymo lygmenimis skaitomos paskaitos apie su nepilnamečiais susijusių bylų nagrinėjimą. Tokios paskaitos, kuriomis siekiama šviesti visų rangų policijos pareigūnus, skaitomos per bazinio mokymo programą naujai pasamdytiems policijos pareigūnams, taip pat pažengusiųjų kursuose ir specializuotuose kursuose.

Socialinės paramos tarnybos gauna pradinį mokymą ir kvalifikacijos kėlimo paslaugas su vaikais susijusiais klausimais, t. y. kaip atlikti pokalbį su vaiku, spręsti su vaikais susijusius atvejus ir kt.

Bendrosios kompetencijos civilinių ir baudžiamųjų bylų teismų teisėjai neprivalo būti mokomi elgesio su vaikais teismo proceso metu. Teisėjai paprastai dalyvauja mokomuosiuose seminaruose ir konferencijose Kipre ir užsienyje tada, kai jie organizuojami.

5. Vaiko interesai

Tais atvejais, kai teismui reikia priimti sprendimą dėl vaiko interesų, teismas gali atsižvelgti į socialinės paramos tarnybų parengtą ataskaitą, kurioje išdėstoma ne tik socialinių tarnybų pareigūno nuomonė, bet ir vaiko požiūris.

6. Sprendimų kontrolė procesuose, susijusiuose su vaikais

Tikimasi, kad Nepilnamečių nusikaltėlių įstatymas bus visapusiškai peržiūrėtas siekiant konkrečiau užtikrinti vaikams ir jauniems asmenims palankias procedūras. Taip, atsižvelgiant į vaiko interesus, bus pagerintas ir sugriežtintas procesas, kuriame dalyvauja vaikai.

7. Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

Vaikas per vieną iš savo tėvų, teisėtą globėją ar teisinį atstovą įprasta tvarka gali pateikti bet kurį skundą, teisinį apeliacinį skundą ar kreiptis teisminės peržiūros.

Jeigu per baudžiamąjį procesą, kuriame vaikas yra nukentėjusysis, teikiamas įprastas civilinis ieškinys dėl žalos atlyginimo ar kompensacijos, jį vaiko vardu turi pateikti vienas iš tėvų ar teisėtą globėją. Bendrosios kompetencijos teismai turi ribotus įgaliojimus priimti nutartis skirti kompensaciją nukentėjusiesiems paties baudžiamojo proceso pagrindu.

Jeigu kyla vaiko ir jo tėvų / globėjų interesų konfliktas, socialinės paramos tarnyba gali paskirti vaikui socialinės paramos tarnybos direktoriaus globą – jis tampa vaiko globėju ir prireikus paskiria vaikui teisinį atstovą.

8. Šeimos gyvenimas

Kipro Respublikoje esama skirtingų rūšių įvaikinimo:

nacionalinis įvaikinimas;

tarptautinis įvaikinimas;

sutuoktinio vaiko iš ankstesnės santuokos įvaikinimas.

Visais įvaikinimo atvejais visų pirma atsižvelgiama į vaiko interesus, kaip nurodyta JT Vaiko teisių konvencijos 21 straipsnyje.

[Vaikui palanki teisena Kipre](#) (572 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 11/03/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisiųjų įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Liuksemburgas

1. Vaiko veiksnumas

Liuksemburge visose teisės srityse minimalus amžius, nuo kurio ieškovas gali savarankiškai iškelti bylą teisme, yra 18 metų. Išimtis taikoma emancipuotiems vaikams, kurie gali pateikti skundą savo vardu.

Liuksemburge vaikų, kuriems nėra suėjęs amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė (Liuksemburge tai yra 18 metų), padarytas nusikalstamas veikas nagrinėja specializuota teismų sistema. Tai reiškia, kad jaunesnis negu 18 metų amžiaus vaikas pagal Liuksemburgo teisę „nusikaltimų“ nepadarė; jis atlieka „veiksmus, kvalifikuojamus kaip nusikaltimas“, už kuriuos specializuotą jurisdikciją turintis Nepilnamečių bylų teismas (*Tribunal de la jeunesse*) privalo taikyti apsaugos, globos ir (arba) mokomąsias priemones.

2. Galimybė dalyvauti pritaikytame procese

Išskyrus tam tikras šeimos ir vaiko apsaugos bylas, civilinės teisės bylos nagrinėjamos civilinių bylų teismuose. Administracinės teisenos srityje specialių šeimos bylų ir nepilnamečių bylų teismų nėra. Administraciniai teismai peržiūri tik sprendimus dėl prieglobsčio ir migracijos.

Nepilnamečių bylų teismas turi specialią jurisdikciją nagrinėti vaikų įtariamųjų ir nusikaltėlių bylas ir skirti apsaugos priemones vaikams, kuriems reikia pagalbos ir apsaugos. Nepilnamečių bylų teismas taiko mokomąsias ir apsaugos priemones. Vaikai įtariamieji / nusikaltėliai laikomi ne nusikaltėliais, o vaikais, kuriems reikia apsaugos ir pagalbos. Atitinkamai vaikams baudžiamoji teisė netaikoma.

Visus klausimus, turinčius poveikį vaikams ir šeimoms, sprendžia prokuratūros Jaunimo apsaugos skyrius. Kai teismo procese dalyvauja vaikai nukentėjusieji, prokurorai glaudžiai bendradarbiauja su teisminės policijos Jaunimo apsaugos skyriumi.

Liuksemburge Nepilnamečių bylų teismas yra specializuotas teismas, kompetentingas nagrinėti vaikų apsaugos bylas. Nepilnamečių bylų teismuose veikia specializuoti teisėjai, atsakingi už jaunimo apsaugos teisės aktų įgyvendinimą. Šeimos bylų teisėjams suteikta jurisdikcija tėvų valdžios klausimais. Jie taip pat prižiūri teisinių atstovų arba globėjų darbą. Atlikdami šią funkciją, šeimos bylų teisėjai gali paprašyti vaiko teisinių atstovų, globėjų ir paties vaiko pateikti paaiškinimus.

3. Teisinės ir politikos priemonės, skirtos paspartinti su vaikais susijusių bylų nagrinėjimą

Nėra specialių nuostatų, kuriomis būtų užtikrinama, kad civilinis teismo procesas, kuriame dalyvauja vaikai, vyktų paspartintai. Taikomos bendrosios procedūrinių terminų reglamentavimo normos (suaugusiesiems taikomos normos). Šios normos skiriasi priklausomai nuo bylų nagrinėjančio teismo.

4. Specialiai vaikams skirti paramos mechanizmai bei procedūros ir vaiko interesai

Tiek suaugusieji, tiek vaikai gali kreiptis nemokamos teisinės informacijos į Teisinio priėmimo ir informavimo tarnybą ([📄 Service d'accueil et d'information juridique](#))

Ši tarnyba gali suteikti vaikui paramą įgyvendinant teisių gynimo priemones. Vaikui taip pat gali padėti advokatas.

Taikytinuose teisės aktuose nėra apibrėžta termino „interesai“ reikšmė.

Vaiko interesų vertinimas priklauso teisėjų kompetencijai. Teisėjai, vertindami vaiko interesus, gali atsižvelgti į keletą veiksnių, pavyzdžiui, į vaiko gerovę, socialinius veiksnius ir kt. Nepaisant galiojančio teisinio reikalavimo, teismas, apibrėždamas vaiko interesus, gali atsižvelgti į vaiko požiūrį. Vaikas gali išreikšti savo požiūrį apklausiamas civilinėse bylose, pavyzdžiui, dėl tėvų valdžios.

Visi teismai laikosi tarptautinių teisės aktų, pvz., *Europos konvencijos dėl vaiko teisių įgyvendinimo*, ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos.

5. Sprendimų vykdymo kontrolė procesuose, susijusiuose su vaikais

Vaikai negali savarankiškai prašyti įvykdyti teismo sprendimo. Jų vardu šią teisę įgyvendina jų teisinis atstovas.

Kai vaiko atsakovo atžvilgiu priimamas sprendimas, sprendimo vykdymas turi būti nukreipiamas į vaiko turtą. Vaikams atsakovams, nevykdantiems iš teismo sprendimo kylančių įpareigojimų, negali būti skiriama prievartos priemonė sulaikymas.

Vaikų apsaugos bylose advokato atstovaujamas vaikas gali savarankiškai prašyti įvykdyti teismo sprendimą.

6. Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

Vaikui, norinčiam pateikti bendrosios kompetencijos teismui skundą, teisinį apeliacinį skundą arba prašymą atlikti teisminę peržiūrą, turi atstovauti jo teisinis atstovas. Išimtis taikoma emancipuotiems vaikams, kurie patys gali pateikti skundą.

Kadangi vaiko teisinis atstovas atstovauja vaikui ir veikia jo vardu, jis gali pateikti pareiškimus ar apeliacinius skundus be vaiko sutikimo. Jeigu kyla tėvų ir vaiko interesų konfliktas, teismas gali skirti *ad hoc* administratorių.

Vaikas, padedant advokatui, taip pat gali apskųsti Nepilnamečių bylų teismo priimtus sprendimus.

7. Už paramą vaikui atsakingos agentūros:

[📄 Office national de l'enfance \(ONE\)](#)

Socialinė tarnyba (SCAS) – [📄 Service de la protection de la jeunesse \(SPJ\)](#):

[📄 Ombudsman fir Kanner a Jugendlecher](#) (OKaju)

8. Įvaikimas

Liuksemburge įvaikinti gali visi Liuksemburgo gyventojai, nepriklausomai nuo to, ar jie yra piliečiai, taip pat gyventojo statuso neturintys asmenys, norintys įvaikinti Liuksemburge gyvenantį asmenį.

Įvaikinimo reikalavimai reglamentuojami pagal įvaikintojo (-ų) nacionalinę teisę.

Jeigu įvaikina du sutuoktiniai, kurių pilietybė yra nevienoda arba kurie yra asmenys be pilietybės, taikoma jų bendros įprastinės gyvenamosios vietos prašymo pateikimo metu teisė.

Įvaikiams taikomi jų kilmės šalies teisės aktai, nebent planuojamu įvaikinimu jiems būtų suteikta įvaikintojo pilietybė. Jeigu kyla jurisdikcijos normų kolizija, taikoma šalies, kurioje teisiškai sudaromas įvaikinimo aktas, teisė.

Bet kuris asmuo, pageidaujantis įvaikinti vaiką, pirmiausia turi kreiptis į Nacionalinio švietimo, vaikų ir jaunimo ministeriją (*Ministère de l'éducation nationale, de l'enfance et de la jeunesse* – MENJE) ir pateikti įvaikinimo prašymą. Prieš atliekant pareiškėjų tinkamumo įvaikinti įvertinimą, išklausomas „pasirengimo įvaikinti kursas“.

Įvaikinimo tarnyba (*Maison de l'Adoption*) yra įvaikinimu suinteresuotiems asmenims (būsimiems įvaikintojams, įvaikiams, įvaikintųjų šeimoms, įvaikinimo specialistams) skirta konsultavimo tarnyba.

Teikdama asmenines konsultacijas, ji teikia paramą per įvaikinimo procedūrą ir jai pasibaigus.

Liuksemburge įvaikinimo procedūrą sudaro įvairūs etapai.

[📄 Nuoroda į teisės aktus](#)

Vaikui palanki teisena Liuksemburge (anglų ir prancūzų kalbomis) (989 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 10/12/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Malta

Esama įvairių apibrėžčių, kas Maltoje teisinėje sistemoje pagal teisės aktus laikoma „vaiku“ (vaiko veiksnumas).

1. Vaiko veiksnumas

Maltoje minimalus amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė, yra 14 metų. Visose bylose minimalus amžius, nuo kurio ieškovas gali savarankiškai iškelti bylą teisme, yra 18 metų.

2. Galimybė dalyvauti pritaikytame procese

Specializuotas teismas, nagrinėjantis baudžiamąsias nepilnamečių nusikaltėlių bylas, yra nepilnamečių bylų teismas. Vaikai nukentėjusieji apklausiami vaizdo perdavimo būdu. Civilinis procesas Jaunesni negu 18 metų amžiaus nepilnamečiai šalimi teismo procese gali būti tik atstovaujami vieno iš tėvų,

mokytojo, rūpintojo ar globėjo. Tačiau gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo bylose teismas visada atsižvelgia į vaiko interesus. Su vaikais susiję administraciniai teismo procesai yra šie: vaiko apsauga, įvaikinimas, globa šeimoje, nelydimi prieglobsčio prašytojai ir prieglobsčio procese dalyvaujantys vaikai.

3. Teisinės ir politikos priemonės, skirtos išvengti nepagrįsto delsimo nagrinėjant su vaikais susijusias bylas

Taikomos teisinės ir politikos priemonės, skirtos išvengti nepagrįsto delsimo nagrinėjant su vaikais susijusias bylas, skiriasi pagal aplinkybes: baudžiamosiose bylose: vaikas nukentėjusysis ir vaikas nusikaltėlis; civilinėse bylose: šeimos bylose atsižvelgiama į vaiko interesus; administracinės bylos, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, kai skiriama globa, nagrinėjamos nepilnamečių bylų teisme – specializuotame teisme.

4. Specialiai vaikams skirti paramos mechanizmai bei procedūros ir vaiko interesai

Maltos teisėje nėra visa apimančios normos, kurioje būtų nurodytos sąlygos, kuriomis pažeidžiamas vaikas turi būti išklausomas per visus galimus baudžiamuosius ir administracinius procesus. Galioja įstatymai, kuriais reglamentuojamas įvairus statusas ir procedūros, kurias pagal Vaiko teisių konvencijos 12 straipsnį taiko teisminės ir pusiau teisminės įstaigos, vykdančios atitinkamą administracinį ir baudžiamąjį procesą. Maltoje bet kuris vaikas gali būti liudytoju; tačiau teismas privalo būti įsitikinęs, kad vaikas liudytojas supranta, jog duoti klaidingus parodymus yra blogai.

5. Sprendimų vykdymo kontrolė procesuose, susijusiuose su vaikais

Sprendimų kontrolė ir vykdymas su vaikais susijusiuose procesuose priklauso nuo bylos rūšies, pagal Maltos teisę skiriami tokie baudžiamosios teisės atvejai: bausmės skyrimas, globos skyrimas, nutartys dėl probacijos ir lygtinis paleidimas. Civiliniame procese su vaikais, kaip ieškovo ar atsakovo, susiję sprendimai vykdomi taip pat kaip ir su suaugusiais ieškovo ar atsakovo susiję sprendimai. Pagal Maltos teisę administraciniame procese vaikai šalimi teismo procese gali būti tik tuo atveju, jeigu jiems atstovauja vienas iš tėvų, kuriam priklauso tėvų valdžia, arba, jeigu tokio tėvo (motinos) nėra – mokytojas arba rūpintojas. Vaiko apsaugos bylas gali iškelti *Agenzija Appogg* teisės departamentas arba privatus advokatas.

6. Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

Pagal Maltos teisę baudžiamajame procese vaikai nukentėjusieji neturi specialių teisių, šios teisės kyla iš paties įstatymo ir taikomos visiems nukentėjusiesiems, ar tai būtų vaikas, ar suaugusysis. Civiliniame / administraciniame procese vaikas bet kurį skundą, teisinį apeliacinį skundą gali pateikti ar teisminės peržiūros mechanizmu gali pasinaudoti per vieną iš savo tėvų, mokytoją, rūpintoją arba globėją. Šeimos bylų teisme ginčo tvarka nagrinėjamos bylose tarp tėvų teisių turėtojų gali būti paskirtas vaiko advokatas atstovauti vaiko interesams.

7. Įvaikinimas

Maltoje įvaikinimo procedūrą sudaro įvairūs etapai.

Vaikai palanki teiseną Maltoje (366 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 31/07/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Portugalija

1. Nepilnamečių veiksnumas

Pagal civilinį kodeksą (*Código Civil*) nepilnamečiai, t. y. asmenys, kurie dar nėra sulaukę 18 metų, paprastai neturi veiksnumo. Nepilnamečių veiksnumas gali būti užtikrinamas tėvų valdžia ir globa. Tai teisinio atstovavimo formos, kai asmuo veikia nepilnamečio vardu ir interesais.

Nepilnamečiai iki 18 metų paprastai taip pat neturi veiksnumo. Teisme jiems gali atstovauti jų atstovai, išskyrus veiksmus, kuriuos jie gali atlikti asmeniškai ir laisvai. Nepilnamečiams, kurių tėvų pareigas dalijasi abu tėvai, teisme atstovauja jų tėvai, o ieškiniui pareikšti reikalingas abiejų tėvų sutikimas.

Nustatant veikų, kurios pagal baudžiamąją teisę laikomos nusikaltimu, padarymo pasekmes vaikams ir jaunimui, atsižvelgiama į amžiaus grupes, kurios priklauso nuo skirtingų teisių sistemų taikymo. Taigi, jei tokie veiksmai padaromi:

jaunesniems nei 12 metų asmenims taikoma Pavojuje esančių vaikų ir jaunimo apsaugos įstatyme (*Lei de Proteção de Crianças e Jovens em Perigo*)

(1999 m. rugsėjo 1 d. Įstatymas Nr. 147/99) nustatyta tvarka, t. y. įstatymas, kuriuo siekiama tik apsaugos tikslų;

12–16 metų asmenims taikomas Švietimo globos įstatymas (*Lei Tutelar Educativa*) (1999 m. rugsėjo 14 d. Įstatymas Nr. 166/99. Pagal šį įstatymą įgyvendinamos apsaugos ir švietimo priemonės, skirtos nepilnamečių švietimui taikant įstatymus ir jų oriai ir atsakingai integracijai į bendruomenės gyvenimą; vyresniems nei 16 metų asmenims taikoma baudžiamoji atsakomybė ir jiems gali būti skiriama bausmė, o baudžiamoji atsakomybė nustatoma pagal Baudžiamojo proceso kodeksą (*Código do Processo Penal*). 16–21 metų jaunuoliams taikoma speciali baudžiamoji sistema, numatyta 1982 m. rugsėjo 23 d. Įstatyminiame dekrete Nr. 401/82.

2. Galimybė naudotis atitinkamomis procedūromis

Portugalijos teisminė struktūra apima specializuotus nepilnamečių teismus, kurie nagrinėja tokius klausimus kaip tėvų valdžios reguliavimas, išlaikymo prievolės, įvaikinimas, apsaugos priemonių taikymas ir kiti klausimai. Prieglobsčio, imigracijos ir pabėgėlių bylas, susijusias su nepilnamečiais, nagrinėja administraciniai teismai.

3 ir 4 punktai yra teismo proceso, kuriame dalyvauja nepilnamečiai, pritaikymo pavyzdžiai. Kitas pavyzdys – Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimai, padaryti į nacionalinę teisę perkėlus Direktyvą (ES) 2016/800:

bylose, susijusiose su prekyba žmonėmis arba nusikaltimais seksualinei laisvei ir apsisprendimui, procesiniai veiksmai, susiję su nepilnamečiais, įskaitant teismo posėdžius, paprastai nebūna vieši;

asmeniui, kuris nėra bylos šalis, draudžiama susipažinti su teismo bylomis, kuriose atsakovas yra nepilnametis, neatsižvelgiant į jų teisėtą interesą; kaltinamasis nepilnametis turi teisę vykstant procesui būti lydimas tėvų valdžios turėtojų, jų teisinio atstovo arba faktinio globėjo, arba, jei su šiais asmenimis negalima susisiekti, arba jei to reikia dėl ypatingų aplinkybių, susijusių su nepilnamečio interesais arba proceso poreikiais, ir tik tol, kol tokios aplinkybės tęsiasi, kitos tinkamo asmens, kurį paskyrė nepilnametis ir kuriam pritarė kompetentinga teisminė institucija.

3. Įstatymai ir priemonės, kuriais siekiama sutrumpinti terminus bylose, susijusiose su nepilnamečiais

Civilinėse bylose:

teisinis įvaikinimo procedūros nagrinėjimas yra skubus (2015 m. rugsėjo 8 d. Įstatymo Nr. 143/2015 32 straipsnis);

pagal Civilinės globos procedūrų teisinę sistemą (*Regime Geral do Processo Tutelar Cível*) (patvirtinta 2015 m. rugsėjo 8 d. Įstatymu Nr. 141/2015) *i)*, civilinės globos byla, kurios vėlavimas gali daryti neigiamą poveikį vaiko interesams, toliau nagrinėjama per teismo atostogas; *ii)* skubiais laikomi nutarimai priimami ne vėliau kaip per dvi dienas; *iii)* jei taikoma ribojamoji priemonė arba papildoma sankcija, draudžianti tėvams bendrauti, arba jeigu smurto šeimoje ir kitų smurto šeimoje formų, pavyzdžiui, fizinės ar seksualinės prievartos prieš vaikus, aukų teisėms ir saugumui kyla didelis pavojus, prokuratūra per 48 valandas nuo tada, kai sužino apie padėtį, paprašo priimti reglamentą arba pakeisti reglamentą, kuriuo reglamentuojamas nepilnamečio tėvų valdžios vykdymas; *iv)* teismo posėdis ir nagrinėjimas yra tęstinis ir gali būti nutrauktas tik dėl *force majeure* arba absoliučios būtinybės.

Baudžiamosiose bylose:

pagal Švietimo globos įstatymą (1999 m. rugsėjo 14 d. Įstatymas Nr. 166/99) *i)* byla dėl nepilnamečio, kuriam taikoma apsaugos priemonė valstybinėje ar privačioje institucijoje arba kuris yra sulaikymo centre arba internautas, siekiant gauti eksperto išvadą dėl nepilnamečio asmenybės, toliau nagrinėjama per teismo atostogas; *ii)* kai proceso vėlavimas gali daryti neigiamą poveikį nepilnamečiui, teismas motyvuota nutartimi nusprendžia, kad byla turi būti laikoma skubia ir nagrinėjama per teismo atostogas; *iii)* kai taikoma internavimo priemonė ir ji apskūsta, byla laikoma skubia ir nagrinėjama per teismo atostogas; *iv)* skubiais laikomi nutarimai priimami ne vėliau kaip per dvi dienas..

4. Konkretūs vaiko ir vaiko interesų rėmimo mechanizmai ir procedūros

Civilinės teisenos bylose ir bylose, susijusiose su tėvų valdžios vykdymo reguliavimu, nepilnametis turi būti išklaustas, jeigu jis yra vyresnis nei 12 metų arba yra jaunesnis ir gali suprasti nagrinėjamus klausimus, atsižvelgiant į vaiko amžių ir brandą. Be to, vaikų išklaustymo ir dalyvavimo principas yra vienas iš pagrindinių civilinės globos procedūros principų, reglamentuojamų Civilinės globos bylų teisinėje sistemoje. Šios sistemos 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „*vaikai gali būti išklausti ir teisminės institucijos, nustatydamos vaiko interesus, atsižvelgia į jų nuomonę*“.

Jei vaikas yra **nusikaltimo auka**, Nusikaltimų aukų kodekse (*Estatuto da Vítima*) (patvirtintame 2015 m. rugsėjo 4 d. Įstatymu Nr. 130/2015, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 2012/29/ES) visų pirma nustatyta

i) vaiko teisė būti išklaustam baudžiamajame procese ir turi būti atsižvelgiama į jo amžių ir brandą;

ii) privalomas advokato paskyrimas tais atvejais, kai vaiko ir jo tėvų, teisinio atstovo ar faktinio globėjo interesai yra nesuderinami ir kai pakankamai subrendęs vaikas dėl to pateikia prašymą teismui; ir

iii) jų parodymai baudžiamojo tyrimo metu įrašomi garso arba audiovizualinėmis priemonėmis, kad juos būtų galima panaudoti kaip įrodymus teismo procese. Šiuo tikslu pareiškimai daromi neformalioje privačioje aplinkoje, visų pirma siekiant užtikrinti spontaniškumą ir nuoširdumą.

Vaikų teisė dalyvauti ir būti išklaustiems nustatyta Pavojuje esančių vaikų ir jaunimo apsaugos įstatyme keturių rūšių nuostatose dėl:

a) 12 metų ar vyresnių vaikų;

b) jaunesnių nei 12 metų vaikų,

c) nuostatose, kuriose nenurodytas joks amžius, ir

d) nuostatose, kuriose nurodytas tik brandos kriterijus.

Vienas iš bendrųjų principų, apibūdinančių Švietimo globos įstatyme numatytą globos procedūrą, yra vaikų išklaustymas (47 straipsnis). Šiuo įstatymu taip pat nustatoma nepilnamečio teisė dalyvauti bet kuriame procese, net jei jis yra sulaikytas ar suimtas; šis dalyvavimas vyksta taip, kad nepilnametis jaustųsi laisvi ir kiek įmanoma laisviau (45 straipsnis).

5. Sprendimų dėl nepilnamečių vykdymas

Paprastai civilinėse bylose, susijusiose su nepilnamečiais, kurie yra ieškovai arba atsakovai, priimti sprendimai vykdomi tokiais pačiomis sąlygomis kaip ir sprendimai, kuriuose dalyvauja suaugusieji, kurie yra ieškovai ar atsakovai.

Vis dėlto yra tam tikrų dalykų ir aplinkybių, pateisinančių konkretaus teisinio pagrindo buvimą. Taigi, kiek tai susiję su tėvų valdžios vykdymo reguliavimu, tais atvejais, kai kyla pavojus, kad sprendimas nebus įvykdytas, teisėjas gali nurodyti tam tikrą laiką stebėti techninių konsultavimo tarnybų nustatytos tvarkos įgyvendinimą (Civilinės globos bylų teisinės sistemos). Išlaikymo prievolių atveju už prievolės mokėti išlaikymą nevykdymą baudžiama pagal įstatymą, tačiau norint iškelti baudžiamąją bylą būtina pateikti pareiškimą (Baudžiamojo kodekso (*Código Penal*) 250 straipsnis).

Pagal **baudžiamąją teisę** trys prevencinės priemonės, numatytos Švietimo globos įstatyme (nepilnamečio grąžinimas tėvams, teisiniui atstovui, globėjui šeimai, faktiniam globėjui ar kitam tinkamam asmeniui, nustatant nepilnamečio prievoles; nepilnamečio globa valstybinėje arba privačioje institucijoje ir nepilnamečio sulaikymas sulaikymo centre), taikomos teismo iniciatyva arba gavus prašymą pakeičiamos, jeigu teisėjas padaro išvadą, kad taikoma priemonė nepasiekia nustatytų tikslų. Bet kuriuo atveju jos peržiūrimos teismo iniciatyva kas du mėnesius.

Savo sprendime teismas paskiria įstaigą, atsakingą už taikomos priemonės vykdymo stebėseną ir užtikrinimą. Išskyrus atvejus, kai įstatymu nustatoma įstaiga, atsakinga už priemonės įgyvendinimo stebėseną ir užtikrinimą, teismas gali patikėti priemonės vykdymą viešajai tarnybai, socialinės paramos įstaigai, nevyriausybinei organizacijai, asociacijai, sporto klubui ar bet kuriam kitam viešajam ar privačiam subjektui ar asmeniui, kuris, jo manymu, yra tinkamas. Paskirtoji įstaiga teisės aktuose nustatytais sąlygomis ir nustatytais laiko tarpais arba, jei įstatyme nenumatyta, teismo nustatytais laiko tarpais privalo informuoti teismą apie taikytos priemonės vykdymą ir apie nepilnamečio švietimo proceso eigą, taip pat apie visas aplinkybes, kurios gali pateisinti priemonių peržiūrą.

6. Įvaikinimas

Įvaikinimas yra tam tikra vaiko, netekusio šeimos, ir asmens ar poros giminystės ryšio užmezgimo forma, dėl kurios turi būti sprendžiama teisme. Teismo sprendimas dėl įvaikinimo priimamas tik esant teisėtoms įvaikinimo priežastims; sprendimas vaikui duoda realios naudos; juo nepagrįstai nepakenkiama kitiems įvaikintojo (-ų) vaikams ir galima pagrįstai tikėtis, kad įvaikintojo (-ų) ir vaiko arba jaunuolio ryšys bus tapatus giminystės ryšiui.

Priėmus sprendimą dėl įvaikinimo, įvaikintas vaikas arba jaunuolis:

visais teisiniais tikslais įgyja įvaikintojo (-ų) vaiko statusą, kurio teisės ir pareigos yra identiškos teisėms ir pareigoms, kylančioms iš natūralių giminystės santykių, ir tampa įvaikintojo (-ų) šeimos dalimi;

šeimos santykiai ir bendravimas su biologine šeima nutraukiami, išskyrus įstatyme numatytus atvejus, ypač su biologiniais broliais ir seserimis, jei įtėviai sutinka ir kai tokio bendravimo išlaikymas atitinka įvaikinto vaiko interesus;

praranda savo pirmines pavardes ir įgyja įvaikintojo (-ų) pavardes;

įvaikintojo (-ų) prašymu ir jei teismas mano, kad tai atitinka jų interesus ir palengvina integraciją į šeimą, gali pakeisti savo vardą.

Pagal Civilinį kodeksą įvaikinti gali šie asmenys:

du 25 metų ar vyresni asmenys (net jei jie yra tos pačios lyties), susituokę daugiau kaip ketverius metus (įskaitant laikotarpį, praleistą nesantuokinėje partnerystėje prieš pat santuoką), jeigu teismo sprendimu nenustatytas jų gyvenimas skyrium;

30 metų ar vyresnis asmuo arba vyresnis nei 25 metų asmuo, jei įvaikis yra jo sutuoktinio vaikas.

Reikėtų pažymėti, kad paprastai:

įvaikintojas neturėtų būti vyresnis nei 60 metų tuo metu, kai vaikas ar jaunuolis jam perduodamas oficialaus įvaikinimo tikslais;

nuo 50 metų amžiaus skirtumas tarp įvaikintojo ir įvaikio turi būti ne didesnis kaip 50 metų, išskyrus atvejus, kai tam yra rimtų priežasčių ir tai pateisinama atsižvelgiant į įvaikintojo interesus (pvz., įvaikis yra kitų įvaikių brolis ir sesuo, o 50 metų amžiaus skirtumas taikomas tik įvaikiui).

Vyresnis nei 12 metų įvaikis turi sutikti su įvaikinimu. Įvaikį turi išklausti teisėjas dalyvaujant prokurorui, laikydamasis vaikų apklausos civilinės globos bylose sąlygų ir taisyklių.

Pagal 2015 m. rugsėjo 8 d. Įstatymą Nr. 143/2015 jaunesni nei 16 metų asmenys negali prašyti leisti susipažinti su informacija apie jų kilmę. Sulaukęs 16 metų asmuo gali aiškiai paprašyti leisti susipažinti su tokia informacija; tačiau iki jiems sukanka 18 metų, visada reikalingas įtėvių arba teisinio atstovo sutikimas. Jeigu prašymas leisti susipažinti su informacija pateikiamas dėl rimtų priežasčių, visų pirma jei kyla pavojus įvaikinto nepilnamečio sveikatai, tėvų arba prokuratūros prašymu teismas gali leisti susipažinti su informacija apie įvaikinto nepilnamečio asmens istoriją.

2015 m. rugsėjo 8 d. Įstatymu Nr. 143/2015 reglamentuojamos nacionalinės ir tarptautinės įvaikinimo procedūros ir kompetentingų institucijų įsikišimas į šias procedūras.

Paskutinis naujinimas: 07/04/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Suomija

1. Vaiko veiksnumas

Suomijoje minimalus amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė, yra 15 metų.

Kitais klausimais minimalus amžius, nuo kurio teisme galima iškelti bylą, kinta nuo 12 metų (sveikatos klausimai, globos nustatymas) iki 15 metų (įdarbinimas, prieglobstis, migracijos klausimai, švietimo klausimai, administracinės sankcijos) ir 18 metų (šeimos klausimai).

2. Galimybė dalyvauti pritaikytame procese

Į vaikus nukreipti tyrimai, kiek tik įmanoma, pavedami atitinkamą mokymą baigusiems arba patirties atliekant šią užduotį turintiems policijos pareigūnams. Didesni policijos skyriai turi padalinius arba policijos pareigūnus, kurių specializacija – tirti nusikaltimus prieš vaikus. Paprastai nusikaltimų prieš vaikus tyrimai visuose policijos skyriuose pavedami tyrėjams, turintiems profesinių įgūdžių ir tam tikrą kompetenciją tirti šios rūšies nusikaltimus.

Prokuratūra turi specializuotą prokurorų sistemą, kad užtikrintų patirtį tam tikroje specializacijos srityje ir išlaikytų bei lavintų profesinius prokurorų įgūdžius. Dirba specialių prokurorų, kurių specializacija – tirti smurtą prieš vaikus ir moteris, grupę. Jie savo ekspertinių žinių srityje moko kitus prokurorus.

Į vaikus nukreipti tyrimai, kiek tik įmanoma, pavedami atitinkamą mokymą baigusiems arba patirties atliekant šią užduotį turintiems pareigūnams.

Vaiko teisių ombudsmenas gina vaikų interesus ir skatina įgyvendinti vaikų teises bendru lygmeniu, tačiau atskirų bylų netiria.

3. Specialiai vaikams skirti paramos mechanizmai bei procedūros

Nuo 2016 m. tais atvejais, kai nukentėjusiajam reikia specialios apsaugos, teisme kaip įrodymus galima naudoti 15–17 metų amžiaus nukentėjusiojo vaizdo įrašą.

Pagal Nusikaltimų tyrimų įstatymą nusikaltimą tirianti institucija prireikus konsultuojasi su gydytoju ar kitu ekspertu, ar tyrimo priemonės galima taikyti jaunesniam negu 18 metų amžiaus asmeniui.

Paprastai pokalbius su vaikais nukentėjusiais ir liudytojais atlieka atitinkamą mokymą baigę ar patirties atliekant šią užduotį turintys policijos pareigūnai. Pokalbį taip pat gali atlikti sveikatos priežiūros specialistas.

Veikia didžiųjų miestų universitetinėms ligoninėms pavaldūs specialūs centrai, kurių specializacija – apklausti nuo nusikaltimų nukentėjusius nepilnamečius. Policija dirba glaudžiai bendradarbiaudama su šiais centrais.

4. Specialistų mokymas

Teisingumo ministerija nuolat organizuoja kvalifikacijos kėlimo kursus teisėjams, teismo darbuotojams ir teisinės pagalbos teikėjams vaikų psichologijos, teisinės psichologijos, nukentėjusiųjų teisių, žmogaus teisių ir seksualinę prievartą patyrusių nukentėjusiųjų specialių poreikių klausimais. Mokymuose gali dalyvauti ir prokurorai.

Generalinė prokuratūra organizuoja mokymus prokurorams, nagrinėjantiems seksualinės ir fizinės prievartos prieš vaikus bylas. Temos – vaiko raida, vaiko psichologija ir kaip atlikti pokalbį su vaiku.

Policijos darbuotojai mokomi vaikų psichologijos, bendravimo įgūdžių ir kaip atlikti pokalbį su vaiku. Speciali eksperto kvalifikacija suteikiama tiems specialistams, kurie baigę specialų Nacionalinės policijos valdybos rengiamą mokymą.

5. Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

Skundas dėl prokuroro sprendimo nevykdyti baudžiamojo persekiojimo gali būti teikiamas generaliniam prokurorui, jis turi teisę inicijuoti naują kaltinimų svarstymą.

6. Šeimos gyvenimas

Pirmasis įvaikinimo proceso etapas yra konsultavimas įvaikinimo klausimais, kurį teikia socialinės paramos organai ir organizacija *Save the Children Finland*. Įvaikinimo klausimais klientai konsultuojami nemokamai. Norint pateikti prašymą leisti įvaikinti ir prašymą patvirtinti įvaikinimą, konsultavimo įvaikinimo klausimais paslaugų teikėjas pateikia rašytinę ataskaitą apie suteiktą konsultaciją įvaikinimo klausimais. Ataskaitoje pateikiama reikiama informacija apie suinteresuotuosius asmenis ir jų aplinkybes.

Remdamasi ataskaita, įvaikinimo valdyba priima sprendimą dėl leidimo įvaikinti suteikimo. Tiek nacionalinio, tiek tarptautinio įvaikinimo atveju, norint įvaikinti nepilnamečią vaiką, reikalingas įvaikinimo valdybos leidimas. Leidimas galioja dvejus metus. Pareiškėjai gali prašyti pratęsti leidimo galiojimą.

Įvaikinimas būna tik vienos rūšies. Kai įvaikinimas patvirtinamas, įvaikis laikomas įtėvių, o ne buvusių tėvų, vaiku.

Leidimo įvaikinti nereikia, jeigu įvaikis yra būsimo įvaikintojo sutuoktinio vaikas arba jau yra nustatyta, kad būsimas įtėvis rūpinosi vaiku ir jį augino.

Paprastai įtėviai iš užsienio turi ne tik pasikonsultuoti įvaikinimo klausimais, bet ir kreiptis dėl tarpvalstybinio įvaikinimo paslaugų. Tokias paslaugas teikia Helsinkio miesto Socialinių tarnybų departamentas, organizacijos *Save the Children Finland* ir *Interpedia*.

Proceso pabaigoje įvaikinimas patvirtinamas teismo sprendimu.

Vaikui palanki teisena Suomijoje (534 Kb)

Paskutinis naujinimas: 03/08/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Nepilnamečių teisės teismo procesuose - Švedija

1. Minimalus amžius, nuo kurio ieškovas gali savarankiškai iškelti bylą teisme

Švedijoje minimalus amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė, yra 15 metų. Šeimos, įdarbinimo, migracijos, prieglobsčio ir administracinių sankcijų klausimais bylas teisme gali iškelti asmenys, kuriems yra suėję bent 18 metų. Švietimo klausimais šis amžius yra 16 metų, o sveikatos klausimais (tik tuo atveju, jeigu tai susiję su privalomu psichiatrinio sulaikymu / gydymu) ir globos nustatymo klausimais – 15 metų (nors vaikai paprastai būna atsakovais, o ne ieškovais).

2. Specializuotos institucijos ir kompetingos institucijos

Švedija neturi specialių teismų jauniems nusikaltėliams. Jaunesniems negu 15 metų amžiaus vaikams baudžiamasis persekiojimas negali būti vykdomas, jie priklauso socialinių tarnybų globai, o 15–18 metų amžiaus vaikų bylas nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai. Švedija turi bendrosios kompetencijos teismus ir administracinius teismus. Jie dirba lygiagrečiai. Administracinių teismų sistema nagrinėja skundus, kuriais apskundžiami administraciniai sprendimai.

Civilines bylas ir bylas dėl globos, gyvenamosios vietos ir teisės bendrauti su vaiku nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai. Specializuotų institucijų, kurios bendrautų su vaikais civiliniame teismo procese, Švedijoje nėra. Dauguma šeimos teisės ginčų priklauso bendrosios kompetencijos teismų jurisdikcijai.

3. Taikomos teisinės ir politikos priemonės, skirtos išvengti nepagrįsto delsimo nagrinėjant su vaikais susijusias bylas

Kai vaikas įtariamas padaręs nusikaltimą, apie nusikaltimą ir pokalbį su vaiku turėtų būti kuo greičiau pranešama tėvams arba kitam asmeniui, atsakingam už rūpinimąsi vaiku. Pokalbyje turėtų dalyvauti tėvai. Jeigu nusikaltimas yra sunkus, apie nusikaltimą turėtų būti kuo greičiau informuojamos socialinės tarnybos ir jos turėtų dalyvauti pokalbyje. Tyrimas ir teismo procesas pritaikomi prie jaunų įtariamųjų. Teismo procesas turėtų būti baigiamas per pagrįstą laiką. Taip pat galioja bendroji norma, kurioje teigiama, kad, kai vaikai dalyvauja bylose dėl globos, gyvenamosios vietos ir teisės bendrauti su vaiku, atitinkami sprendimai priimami ir procesas pradedamas nepagrįstai nedelsiant.

4. Specialiai vaikams skirti paramos mechanizmai bei procedūros ir būdai užtikrinti, kad vaiko balsas būtų išgirstas

Vaikai, kaip ir suaugusieji, gali būti teismo proceso šalimis. Taigi, nusikaltimo aukomis tapę vaikai turi tą pačią teisę būti išklausyti ir dalyvauti procese kaip ir suaugusieji. Tais atvejais, kai vaiko pasakojimas apie įvykius turi itin didelę reikšmę (o taip yra, kai vaikas yra nukentėjęs), pokalbyje turėtų dalyvauti vaikų psichologijos arba apklausos psichologijos ekspertas arba jis turėtų pateikti pastabų dėl vaiko pasakojimo vertės. Liudytojai neturi teisės būti išklausyti, neatsižvelgiant į tai, ar liudytojas yra vaikas, ar suaugusysis. Liudytojai nėra teismo bylos nagrinėjimo šalys ir baudžiamajame procese dalyvauja tik tam, kad prireikus pateiktų savo versiją apie tai, kas įvyko.

5. Plataus pobūdžio požiūris

Skirtingi subjektai, pvz., policija, prokuratūra, sveikatos priežiūros tarnybos ir socialinės tarnybos, privalo bendradarbiauti. Kai vaikas nukenčia nuo smurto, pagrindinė atsakomybė už bendradarbiavimą tenka socialinėms tarnyboms. Dauguma savivaldybių turi vadinamąsias konsultacines grupes, kuriose dalyvauja socialinių tarnybų, prokuratūros, policijos, vaikų sveikatos priežiūros tarnybų, vaikų ir jaunimo psichiatrijos tarnybų atstovai, jie sprendžia dėl veiksmų koordinavimo bei planavimo, taip pat – kokia tvarka įvairūs subjektai turėtų imtis veiksmų, kai pranešama apie nusikaltimą prieš vaiką. Jeigu vaikas yra nusikaltimo auka arba yra įtariamas padaręs nusikaltimą, policija ir prokurorai visada turi bendradarbiauti. Taip pat pradedama bendradarbiauti su socialinėmis tarnybomis ir kitais atitinkamais subjektais.

6. Priemonės, kuriomis užtikrinama, kad vaiko interesai būtų pagrindinis arba svarbiausias argumentas

Švedijos teisėje numatyta, kad pagrindinis argumentas bendrosios kompetencijos teismams yra vaiko interesai, o tai reiškia, kad teismas privalo atsižvelgti į kiekvieno vaiko interesus. Bylose dėl globos, gyvenamosios vietos ir teisės bendrauti su vaiku vaiko interesus nustato teismas. Tačiau Švedijos administracinėje teisėje nėra bendro principo, kad valdžios institucijos ar administraciniai teismai turi atsižvelgti į vaiko interesus arba kad vaiko interesams turi būti teikiama tam tikra reikšmė. Todėl šiuo aspektu administracinė teisė skiriasi nuo civilinės teisės. Tačiau kai kurių konkrečių administracinės teisės sričių sektoriuose teisės aktuose nustatytas principas, kad skirtingu lygmeniu turi būti atsižvelgiama į vaiko interesus.

7. Sprendimų kontrolė ir vykdymas procesuose, susijusiuose su vaikais

Jaunesniems nei 15 metų amžiaus vaikams už jų padarytus nusikaltimus negali būti taikoma baudžiamoji atsakomybė. Taikomas pagrindinis principas, kad jauniems nusikaltėliams visų pirma turėtų būti taikomos socialinių tarnybų priemonės ir jie neturėtų būti perduodami įkalinimo įstaigų ir probacijos tarnybai. Nustatytos specialios sankcijos, kurios taikomos tik jauniems 15–21 metų amžiaus nusikaltėliams. 18–21 metų amžiaus vaikams nusikaltėliams dažnai skiriamos tos pačios sankcijos kaip ir suaugusiems. Jeigu nusikaltėlis padarė nusikaltimą prieš jam sueinant 21 metams, skiriant bausmę turėtų būti ypatingai atsižvelgiama į jo jauną amžių. Vaikams ir suaugusiems galioja vienodos nuostatos dėl civilinių bylų teismų sprendimų vykdymo. Jeigu priešinga šalis neįvykdo savo prievolių pagal teismo sprendimą arba nutartį, šalis gali prašyti Švedijos vykdymo agentūros užtikrinti sprendimo arba nutarties įvykdymą. Vaikų ir tėvų kodekse įtvirtintos nuostatos dėl teismo sprendimų ar nutarčių dėl globos, gyvenamosios vietos ir teisės bendrauti su vaiku, taip pat kitų pagal kodeksą priimtų sprendimų vykdymo. Vykdamas tokius sprendimus ar nutartis pirmiausia turėtų būti atsižvelgiama į vaiko interesus.

8. Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

Galioja bendra, t. y. ne tik vaikams nukentėjusiesiems taikoma, teisė prašyti peržiūrėti nutarimą nevykdyti baudžiamojo persekiojimo. Tačiau tokį prašymą gali pateikti tik suinteresuotosios šalys. Vaikai nukentėjusieji taip pat kaip ir suaugusieji nukentėjusieji gali reikalauti iš nusikaltėlio kompensacijos (žalos atlyginimo). Pagal civilinę teisę, kadangi vaikai apskritai neturi procesinio veiksnio, skundo, teisinio apeliacinio skundo ar teisminės peržiūros mechanizmais jie gali naudotis tik per savo teisinį atstovą.

9. Bendrosios normos dėl (vaiko arba suaugusiojo) įvaikinimo

Sprendimus dėl įvaikinimo priima teismas. Prašymą pateikia asmuo (-enys), pageidaujantis (-ys) įvaikinti. Teismas išnagrinėja, ar įvaikinimas gali būti tinkamai atliktas. Leidimas įvaikinti vaiką neturi būti duodamas, jeigu nustatoma, kad įvaikinimas nėra naudingas vaikui.

Vaikui palanki teisena Švedijoje (255 Kb) [en](#)

Paskutinis naujinimas: 31/07/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.